Historische Kring Kesteren & Omstreken
Arend Datema Instituut

5e jaargang nummer 4 – NOVEMBER 2022

Gemeente Neder-Betuwe
en
Gemeente Buren

DE BARON

55 jaar Historische Kring Kesteren en Omstreken - Het boerenkarretje - Evacueren voor oorlog en watergevaar - Een jeugdfoto van mijn vader - Den Swarten Ruijte - Uit een oud receptenboekje (III) Barbarissen te confijten - Naar de stad Zaltbommel. Onze jaarlijkse excursie - Lezingen HKK&O - Van heure zegge, Pitje

Foto op de voorkant:
Melkkar met melkbussen, bron: Wikipedia

INHOUD

- Voorwoord *3*
- 55 jaar Historische Kring Kesteren en Omstreken *4*
- Het boerenkarretje *5*
- Evacueren voor oorlog en watergevaar *7*
- Een jeugdfoto van mijn vader *9*
- Den Swarten Ruijter *12*
- Uit een oud receptenboekje (III) Barbarissen te confijten *16*
- Ingen. De eerste Van Hattems in Ingen en omgeving *17*
- Tabula wederopbouwthema 2022 *21*
- Rectificatie op het artikel 'Het Wapen van de familie van Balveren' in vorige Baron *22*
- HKK&O Website opgefrist! *23*
- Kwartierstaat van Albetus Johannes van Beek *24*
- Naar de stad Zaltbommel. Onze jaarlijkse excursie *26*
- Lezingen HKK&O *29*
- Genealogisch onderzoek loopt vast. Wat is er allemaal mogelijk? *31*
- Archeologisch Rivierenland; Agenda *33*
- Archeologisch Centrum Rivierenland; Rubriek vondsten *34*
- Nieuws Regionaal Archief Rivierenland, oktober 2022 *38*
- Van heure zegge, Pitje *46*

De Baron HKK&O – ADI
5e jaargang nr. 4 – nov. 2022

www.hkko.nl
E-mail: info@hkko.nl

ISSN 2589-4293

Zie de website www.hkko.nl voor de laatste informatie over de lezingen, bij mededelingen vindt u belangrijke berichten en bij de nieuwsberichten overige informatie uit de regio.
ADI nu ook geopend op woensdagavond, zie het colofon.

Voorwoord HKK&O/ADI

Karel Kalkman

Beste leden,

Het najaar loopt door

De dagen worden weer korter; de bladeren vallen; extra tijd om aan hobby en interesse te besteden. De afgelopen maanden zaten ook nog vol met evenementen die uitgesteld waren in verband met corona en nu weer gehouden konden worden.

Ook bij ons was dat te merken. De afgelopen weken zijn onze lezingen in het Baron van Brakell museum weer goed bezocht geweest. Zowel leden als niet-leden kwamen erop af. Het was goed om de zaal weer vol te zien zitten.

De uitgave van De Baron komt elke keer weer vol met interessante artikelen op allerlei gebied. De redactie pakt het mooi op. Naast De Baron kunnen we leden ook met emailadressen bereiken. Al verschillende keren zijn door het sturen van nieuwsbrieven onze leden geattendeerd op tentoonstellingen, exposities en lezingen in de buurt.

Het museum Baron van Brakell wordt goed bezocht en ook onze etage met archeologische vondsten en aandacht voor de Romeinen, Middeleeuwen en de Tweede Wereldoorlog wordt niet overgeslagen.

Het bezoek aan ons kenniscentrum in het Arend Datema Instituut wordt regelmatig gebruikt. De woensdagavondopenstelling blijft nog wel een probleem. Door gebrek aan vrijwilligers nog niet elke week, maar elke 1e en 3e woensdag van de maand is het geopend.

Uit de boeken van de penningmeester is helaas gebleken dat na verschillende verzoeken er nog steeds 75 mensen de contributie over 2022 moeten betalen.

Bij deze Baron krijgt u ook alweer de nieuwe factuur voor lidmaatschap 2023!

Betaal a.u.b. op tijd, zodat u de Kring veel geld en moeite bespaart.

Hopelijk spoedig tot ziens,

Karel Kalkman,
Voorzitter

Overlijdensbericht

We ontvingen twee droevige berichten.
Dineke Datema, de vrouw van oprichter Arend Datema is op 90-jarige leeftijd overleden.
Ook bereikte ons de trieste mededeling dat Evert van Gendt, onze voormalige penningmeester is overleden.

55 jaar Historische Kring Kesteren en Omstreken

Karel Kalkman,
Voorzitter

Dit jaar vieren we het lustrum dat onze vereniging 55 jaar geleden is opgericht. Het begon allemaal met een oproep in de krant: Arend Datema zocht geestverwanten met belangstelling voor de geschiedenis van de Betuwe. Het resultaat was dat in 1967 onze Historische Kring Kesteren en Omstreken werd opgericht.

Het waren Arend Datema, Jan de Kleuver en Jaap van Dam die de basis legden. Het had te maken met het feit dat er in het dorp Kesteren Romeinse vondsten werden ontdekt. Door mee te graven en te zoeken kon de vereniging enorm uitgroeien.

In de jaren zeventig ontstonden de werkgroepen "Streekhistorie in Kesteren en Zetten", kwam er een grote werkgroep "Verdwenen Kastelen" en de werkgroep "Wereldoorlog II". In de jaren tachtig kwam daar de werkgroep "Genealogie" bij.

In 1986 werd er ruimte voor opslag en informatie gevonden in het voormalig NS-station in Kesteren. Het Arend Datema Instituut werd opgericht voor voorlichting en beheer van onze omvangrijke bibliotheek. Vanaf de jaren negentig heeft de HKK&O tientallen boeken uitgegeven over de vele facetten van de Betuwse geschiedenis.

In 2016 moesten we het station in Kesteren verlaten. We moesten een stukje vrijheid inleveren, maar kregen een betere opslag van bibliotheek en archief ervoor terug. We kregen een mooie locatie in het Streekmuseum Baron Van Brakell te Ommeren. In Ommeren bevindt zich onze uitgebreide archeologie collectie en tevens is daar het Arend Datema instituut ondergebracht voor het bestuderen van de regionale geschiedenis, de fotocollectie en de genealogische gegevens.

Het is ook een lustrum voor uitgave van ons blad De Baron. Vijf jaar geleden werd de eerste uitgave gemaakt. Met trots en dankbaarheid kon de toenmalige voorzitter Christoffel van Esterik namens de redactie een mooi eigentijds blad presenteren.

Om het lustrum te vieren geven we de leden een cadeau. Dit jaar is dat het boek van C.J.P. van Westreenen. Het onderwerp 'De ervaringen van september 1944 tot juli 1945' zal zeker aanspreken. Ook al is het een familiegeschiedenis, tegelijkertijd komt het leven in de Betuwe aan het eind van de oorlog goed tot haar recht.

Karel Kalkman,
Voorzitter

**Steeds het meest actuele nieuws ontvangen over de HKK&O en het Streekmuseum?
Geef uw e-mailadres door aan de ledenadministratie:
penningmeester@hkko.nl**

Contributie 2023 al betaald?

Vergeet u niet om uw contributie van **2023** te betalen?

HET BOERENKARRETJE

Bert Greep

Misschien wat wonderlijk, maar ik voel mij geroepen om een verhaaltje te schrijven, ja, over een boerenkarretje. Ik denk dat dat komt, omdat ik in een relatief korte periode in mijn leven een paar onvergetelijke ervaringen op deed, die kunnen worden teruggevoerd naar het karretje. Je weet wel, zo'n houten karretje met twee al wat verweerde opstaande planken, met vier houten wielen eronder en met een dito trekhaak. Ik was zeker niet de eerste gebruiker ervan op de boerderij, maar wel de laatste.

Het is 1945. Ons gezin is in augustus 1944 ondergedoken vanuit Arnhem in Amsterdam. Enkele weken later volgde de Slag om Arnhem waarna de Duitsers de stad tot verboden gebied verklaarden. We konden voorlopig niet terug. In januari 1945 hongerde Amsterdam en mocht ik de stad ontvluchten naar de Achterhoek. De ons bekende familie Maatman was bereid mij gastvrijheid te geven als 15-jarige. De familie zelf bestond uit de oude boer Bernard sr. en boerin Dora, zoon Bernard van 23 en een oude tante Dina.

Het was een boerenbedrijf met een achttal koeien, wat kalveren, varkens en biggen, een stier, een paard en een stel kippen en konijnen; om de boerderij lag een paar hectaren weide- en akkerland. Er werd uiteraard van mij als 'stadse' verwacht dat ik meedraaide. En zo leerde ik de stallen uit te mesten, het bedienen van de bietensnijmachine, het omspitten van de hof, drenken van het vee door het volpompen van de waterbakken in de wei, hooien, gras en klaver snijden met de zeis, bietenplanten dunnen, onkruid wieden, met het paard de akker rollen, helpen bij bemesten met de giertank.

En zo was ook één van mijn taken het vervoer van de melkbussen met het melkkarretje. De volle melkbussen bracht ik naar het punt waar de melkrijder ze kwam ophalen. Die zwiepte ze met een speciale zwaai op zijn paardenwagen en vervoerde ze naar de zuivelfabriek de Hameland in Wieken.

(Bron: https://nl.m.wikipedia.org/wiki/Bestand: Openluchtmuseum Ellert en Bammert te Schoonoord - Melkbussen kar.jpg)

Later haalde ik de lege bussen weer op, soms deels gevuld met karnemelk. Dat werkje deed mij veel genoegen om zo met dat stukje rollend materiaal door de velden te sjouwen; ik beschouwde het een beetje als mijn karretje.

Onze omgeving werd steeds duidelijker oorlogsgebied. De boerderij kreeg inkwartiering van een militaire Schreibstube in onze zitkamer en buiten bij de schuur werd een Feldküche geïnstalleerd. Er was een gevechtsgroep onder aanvoering van een SS-officier, door de soldaten 'der Spiess' genoemd. Tijdens een veldoefening moest een soldaat vanaf onze boerderij stiekem door een linie verderop worden gebracht waar een groep soldaten in stelling lag. De officier vorderde mij met mijn karretje. De soldaat moest op het karretje gaan liggen, gecamoufleerd met bossen stro. En zo ging ik op pad. Ik werd wel argwanend bekeken, maar ik leverde de man af bij de volgende boerderij. Twee soldaten kwamen de 'spion' zoeken, dat was doorgestoken kaart! Hij werd ingerekend en ik keerde behouden terug met mijn karretje. Het spel was gespeeld.

Dan komt het front dichterbij. Voortdurend zie je granaten ontploffen in het veld. Op de Duitse plaats Anholt, net over de grens bij Gendringen,

voeren geallieerde bommenwerpers een aanval uit. Laagvliegende jachtvliegtuigen (Warnung Tiefflieger!) speuren naar Duitse geschutsopstellingen. Een eigenaardige spanning is voelbaar, het wordt vreemd stil. Het zijn Canadezen die naderen. De SS-officier heeft een verdedigingslinie ingericht in wat boerderijen enkele honderden meters na onze boerderij. Hij poogt de opmars van de geallieerde troepen te vertragen. In die vertragingstactiek past ook het vóór de linie uitsturen van enkele jonge soldaten (Hitler-jongens) met een Panzerfaust. Als een Canadees voertuig daarmee wordt beschoten, menen die dat daar Duitsers zitten. Maar die knapen trekken zich hardlopend terug, terwijl de Canadezen volledig overbodig vijf boerderijen met de vlammenwerper vernietigen. Ik ben er getuige van, verdekt achter het gordijn, dat die Hitler-knapen terug komen hollen. Ze gooien een overgebleven Panzerfaust achter de boerderij en en passant nemen, jatten, zij mijn melkkarretje mee. Ik ben voor hen geen partij, dus zoiets moet je laten gebeuren. Maar dat verdroot mij zeer. We hebben het nooit teruggezien.

Dat is het laatste wat ik kan vertellen over dat boerenmelkkarretje.

Ik wil jullie dit verhaaltje niet onthouden. Drie episoden in een korte periode van mijn leven, gemarkeerd door een boerenkarretje. Beleefd op mijn 15e, opgeschreven op mijn 89ste!

December 2018

Redactie:
Helaas had Bert Greep geen foto van dit karretje, maar volgens hem leek de bijgevoegde foto er nog het meest op.

<Advertentie>

Evacueren voor oorlog en watergevaar

Gerrit Hendriks

Het is bij u als lezers vast niet onbekend dat er telkens over de Tweede Wereldoorlog wordt verteld of iets te lezen valt. De redactie vraagt om een verhaal dat geplaatst kan worden in De Baron. Om aan hun verzoek te voldoen leest u hier over het drie keer evacueren van mijn moeder Bets Hendriks-de Wit.

De eerste evacuatie

Het evacueren begint in de meidagen van 1940 wegens het oorlogsgevaar op de Grebbeberg. De noodzakelijkste kleding wordt ingepakt en het vertrek kan beginnen. Hier is ook mijn oma Gerritje de Wit-Verwoerd en haar broer Rijk Verwoerd bij aanwezig. Ze gaan lopend naar Lienden waar ze bij de familie van Ree een dag verblijven. De wandeling gaat verder richting Ingen waar de boten klaar liggen om naar de omgeving van Rotterdam te varen. De boten zijn zwart van het kolenstof, moeder, oma en ome Rijk ontkomen niet aan de zwarte omgeving. Het toilet is een emmer, is deze vol dan overboord er mee.
De vluchtelingen gaan in Lekkerkerk aan wal en komen in het Groene Kruis gebouw terecht waar soep en brood gereed is. Hier kunnen ze zich wassen en het zwarte kolenstof achterlaten. Moeder heeft altijd gezegd, zorg dat je altijd zeep en ondergoed bij je hebt als je ver van huis gaat.

Gerritje de Wit-Verwoerd 1878 - 1962.

We krijgen een zware regen- en onweersbui, zeggen ze tegen elkaar, je kunt het zien aan de donkere lucht. Helaas is het anders, want ze horen dat Rotterdam verwoest is. De verbrande krantenstukken kwamen bij ons in Lekkerkerk terecht, vertelde moeder.
Wat waren ze blij toen het gevaar voorbij was en ze naar huis terug konden.

Bron: www.kapiteinanna.nl

Het huis stond er nog, alleen de rommel rondom het huis moest worden opgeruimd. De angst van, we hebben oorlog, zit er nog goed in en is nog lang niet ten einde, vertelde moeder.

De tweede evacuatie

Dit was de eerste keer van evacueren, in september 1944 herhaalde zich dit wegens het aankomende Rijnwater uit Driel. Ze namen allerlei kleren en het nodige mee om de Rijn over te gaan naar Amerongen. Vooraf had moeder nog een kast dicht geplakt met behang, oma zei “meid hou er mee op we motte gaan t' is tijd.” De naaimachine, weckpotten en flessen wijn bleven achter. Hoe de tocht naar Amerongen is gegaan, is onbekend, ze krijgen onderdak in de villa van Daatje van Vessem. Onverwachts komt er bericht, de evacués moeten Amerongen uit omdat de burgemeester zich bij de N.S.B heeft aangesloten.

Bron: www.rhczuidoostutrecht.com, Archiefnr: 237, Inventarisnr.: 67

Ze gaan op zoek naar onderdak en krijgen dit met hulp van ds. Doornenbal bij Johannes Bos aan de Langbroekerwetering.

Ze worden daar goed opgevangen en hebben er een heel goede tijd. Moeder heeft met oma en ome Rijk nog het een en ander op de boerderij gedaan. Met moeder Bos helpen kaas maken, toen deze klaar was, brachten ze de kaas op de plank boven de koeien in de stal. Het hooi ervoor zodat de de Duitsers ze niet kunnen zien. Ze brengen de kaas onder de schort naar de stal bij de koeien. Het was net of we een paar maanden in verwachting waren vertelde moeder met die kaas onder haar schort.
Ze krijgen bezoek van Duitsers om het paard te vorderen, Johannes Bos zegt dat gebeurt niet. Ze onderzoeken het paard en als deze snurkt en met de benen trapt, zeggen ze: nee het is ziek, het is krank, we hebben hem niet nodig.

Evacués bij de familie Bos. Links staande Gerritje de Wit-Verwoerd en rechts staande mevrouw Bos-de Kruijf.

Dan is er de schoenmaker (Van Ginkel?) die iets mank loopt. Hij heeft een dubbele zool onder de schoen met verboden krantjes er in. Moeder weet die krantjes bij het goede adres te brengen. Aan het "logeren" komt een einde, er wordt een varken geslacht en ze krijgen het een en ander mee voor thuis. De familie wordt met paard (dat de Duitsers niet vorderden) en kar naar huis gebracht. Het paard heeft zo hard gelopen waar niemand iets van begreep. Het huis staat er nog, alleen met een rotzooi om de deur, zoals rotte appels en peren. Veel moest opgeruimd worden om weer te kunnen wonen. De dichtgeplakte kast met behang stond er nog, met de naaimachine en de flessen wijn.

Voor de derde keer

In 1995 is het voor moeder weer evacueren wegens het hoge water in de Waal. Waar moeten we toch naar toe? Moeder stelt voor naar Langbroek te bellen om te horen of we daar misschien terecht kunnen. We krijgen voor het bellen al bericht uit Langbroek, moeten jullie weg? Nou kom naar ons, plek zat. Daar gaan we dan, nu moest ik ook mee. Door al dat "verhuizen" is moeder na vijftig jaar alweer in Langbroek. In de woning aan de Langbroekerwetering van Cees Bos, de zoon van de eerder genoemde Johannes Bos.
Hiermee zijn we aan het einde van dit verhaal gekomen. Na 78 jaar! hebben we nog steeds contact met de familie Bos in Langbroek. Het is de schuld van Adolf Hitler van wat er in 1940-1945 gebeurde, zeg ik wel eens. Weliswaar een verhuizing van plaats naar plaats, maar toch een behouden thuiskomst, telkens weer.

Redactie:
De foto's met Gerritje de Wit-Verwoerd komen uit het privé archief van Gerrit Hendriks.

Een jeugdfoto van mijn vader

Lex van der Linden

Zoals misschien bij velen onder u zullen er weinig of geen familiefoto's in uw bezit zijn van voor de 2e wereldoorlog, zo ook niet van mijn vader. Natuurlijk werden er wel wat foto's gemaakt maar die zijn mogelijk door allerlei oorzaken verdwenen. Van vele anderen is nooit een foto gemaakt in die periode. Die indruk had ik zelf dat er van mijn vader geen foto's beschikbaar waren uit zijn jeugd en zelf had hij niets uit die periode.

Toen ik in 2000 begon met voorouderonderzoek (genealogie) was ik er na een aantal jaren steeds meer van overtuigd dat er mogelijk toch wel foto's zouden zijn gemaakt. Ik zag namelijk steeds vaker schoolfoto's uit de beginjaren van de 20e eeuw. Maar ja, waar te zoeken.
Al weer jaren later vernam ik dat bij de Historische Kring Kesteren mogelijk schoolfoto's waren te vinden van de lagere school in Kesteren. Ik werkte toen nog en het kwam er niet van om eens een keer naar Kesteren te gaan toen de HKK&O nog in het oude gebouw zat van het station. Toen zij in Ommeren zaten ben ik redelijk snel na de opening daar een keer gaan zoeken in de aanwezige fotoboeken met schoolfoto's. Meerdere uren gebladerd maar zonder resultaat. Op 30 oktober 2019 weer een poging gewaagd maar ook zonder resultaat. Ik had besloten om de volgende dag nogmaals door de fotoboeken heen te bladeren en toen viel mijn oog op een mannetje waarin ik iets herkende. De ogen en de houding van een hand vielen mij op. Meteen foto's gemaakt en de dagen daarna thuis de oude foto's tevoorschijn gehaald en gaan vergelijken.

De eerste foto die ik had waar hij zelf op staat was die van zijn huwelijk in 1952 in Amsterdam. Hij was toen al 36 jaar, behoorlijk kalend en mogelijk dus flink veranderd sinds toen hij nog een kind was. Nu had ik dus een oude klassenfoto in zwart-wit, niet al te scherp, uit mogelijk 1924 / 1925. Zelfs zijn naam was onder de foto vermeld. Ik begrijp niet waarom me dat niet eerder was opgevallen, of ik heb dat boek gewoon niet eerder doorgebladerd. De vermelding van een naam wil niet altijd zeggen dat die ook juist is. Thuis zocht ik dus naar een bevestiging in zijn gezicht of zoiets.

Na een uitsnede te hebben gemaakt van zijn gezicht ben ik die gaan vergelijken met een foto van zijn gezicht uit 1955. Diverse kenmerken zoals ogen, oren en bovenlip vertonen veel gelijkenis.

Foto links HKK&O, rechts privé-collectie.

Ook zijn handen kon ik mooi vergelijken met een foto van zijn handen uit 1952. Ze hebben een bepaalde houding die ik bij veel andere kinderen op de foto niet zag.

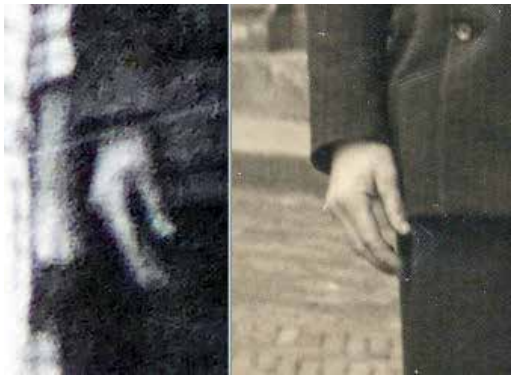

Foto links HKK&O, rechts privé-collectie.

Overtuigd door deze vergelijkingen dat ik zijn jeugdfoto te pakken had heb ik die ook nog aan familie in Kesteren laten zien die mijn vader goed gekend hebben. Ook zij waren er van overtuigd dat het klopte.

Zoeken naar zoiets loont dus want het blijkt dat ook van 'gewone' mensen uit die tijd foto's zijn gemaakt. Ik ben er blij mee want wat is er nu leuker om je ouders ook als kind te zien. Een ding blijft nog onduidelijk, zijn bijnaam was 'Kees krul' maar krullen heeft hij niet. Misschien heeft iemand hier nog een logische verklaring voor.
Tot slot nog de gevonden klassenfoto met de vermelding van diverse namen. Misschien staan uw ouders of grootouders er ook wel op. Heeft u daar ook een verhaal over, of misschien bij een andere foto, stuur uw verhaal naar onze redactie redactie@hkko.nl.

Fotoalbum Kesteren HKK&O.

1925 1505 A

Foto nr 13 - 16 Kesteren klas..... 1924

1 Meester Riemsdijk
2 Gijsje v/d Hoofdakker
3 Cornelia van Neerbos
4 Pel van Neerbos
5 Hent van Neerbos
6 Nardus Vink
7 Jan Willemsen
8 Bram van Zoelen
9 Dik Hunne Henk van Todewaard
10 Dik Hunne (van Hunen polder)?
11 Meester van Dolderen
12 Trui Budding (Jet
13 Leen van Ingen Lena
14 Adriaan van Hattem Aldert van Hattem
15 Trui van Ingen Coba vd Hoefdalk?
16 Frans Vermeer
17 Corrie van Neerbos
18 Betsie Noppen
19 Sientje Welvaart
20 Bertha van Kleef Emma van Bommel
21 Heintje van Lavieren
22 Kees v/d Linden
23 Wim van Gelderen
24 Mina Vermeer
25 Gijsje van Kleef Bertha ?
26 Trui Scholtes
27 Trui van Kleef Frieda
28 Jo van Kleef Neeltje van Zoelen?
29 Derkje van Kleef
30 Betje Campagne Trui Budding
31 Ditje v/d Hoofdakker
32 Janske v/d Hoofdakker
33 Bertha van Neerbos Mien
34 Loes Lodder
35 Diena van Lavieren
Zus van Jozef?

<Advertentie>

JUMBO IS DE GOEDKOOPSTE BIJ JOU IN DE BUURT!

Dankzij onze Laagsteprijsgarantie weet je zeker dat je nooit te veel betaalt voor je dagelijkse boodschappen. Daar kun je op vertrouwen. En mocht je toch nog ergens anders in de buurt een artikel tegen een lagere vaste prijs vinden? Dan passen wij die prijs aan en krijg je dat arikel gratis.
Zo is én blijft Jumbo elke dag Euro's Goedkoper

DA'S LEUK BOODSCHAPPEN DOEN

Kijk voor de spelregels van de Laagsteprijsgarantie op Jumbo.com

JUMBO

***Jumbo**, Lienden, Verbrughweg 16*

Den Swarten Ruijter

Rien van Doorn

Een Eldikse boerderij met een lange geschiedenis

Aan de Waalbandijk bij Eldik stond eeuwenlang een boerderij met een intrigerende naam. Bij deze locatie begint de Eldikse kade welke een restant is van de oude dijk die even verderop in Eldik nog steeds die naam draagt. Tijdens de Tweede Wereldoorlog raakte de boerderij en de omliggende huizen zo zwaar beschadigd dat er niets meer van overgebleven is. Voor mij reden genoeg om deze geschiedenis uit te zoeken.

De volksoverlevering

Een verklaring voor de naam denkt men te vinden in een oud volksverhaal.
Nadat Jan van Schaffelaar van de kerktoren in Barneveld gesprongen was zou een groep vluchtende zwarte ruiters door de Betuwe getrokken zijn. Daarbij over de dijk bij Eldik gekomen hoorde een van de zwarte ruiters een jonge boerendochter zingen. Door het verleidelijke gezang aangetrokken spoorde hij zijn paard aan om door het water de schoonheid van dichtbij te gaan bekijken. De bodem van de kolk was echter te zacht waardoor ruiter en paard jammerlijk verdronken.
Een triest verhaal wat er in gaat als koek bij de bevolking. Toch is er geen enkel bewijs dat hier ook maar iets van waar is.

Herberg

Wat is dan wel een verklaring voor de naam? Net zoals De Roskam en De Zwaan was ook De Zwarte Ruiter een vaak gebruikte naam voor een herberg. Bijvoorbeeld dichtbij in Opheusden stond aan de Rijnbandijk een herberg *waar den swarten ruiter uithangt.*
De Waalbandijk was een belangrijke verbinding tussen Tiel en Nijmegen. Aan deze route lagen dan ook veel herbergen. Dat het ook in Eldik mogelijk om een oude herberg ging zal blijken uit het volgende.
In 1741 gebruiken Cornelis Vonk en Elisabeth Buijs een hofstede met twee en halve morgen *Het Zant* als onderpand voor een lening. Naast gelegen boerderij werd ook Het Zand genoemd waarmee enige verwarring ontstaat. Dat het hier om De Zwarte Ruiter gaat blijkt pas later. Broer Berend Vonk en diens vrouw Hendrina Weijers kopen in 1743 van Cornelis en zijn vrouw twee en halve morgen huis hof, boomgaard en bouwland nog steeds, *genaampt Het Zandt, zuijde den bandijck en den Groote Waij, noorden den Bonengraaff.*
In 1746 (en 1752) kom ik de naam *Den Swarten Ruijter* voor het eerst tegen wanneer het echtpaar (Berend en Hendrina) f 299 leent en daarvoor als onderpand stelt: *"huijs, hoff, boomgaardt en weijlandt onder Oghten geleegen, genaampt den Swarten Ruijter".*
Cornelis en Berend zijn kinderen van Gerrit Vonck en Adriana van Leersum. Haar vader Wouter van Leersum is anno 1693 voerman en tapt (herberg waar bier getapt wordt). Daarna neemt zijn zoon Gerrit van Leersum het over. Rekeningen van verteringen bij de Van Leersums komen regelmatig voor in het dorpsboek bij de loofschouw (onderhoud aan dijk en sloten). Gerrit van Leersum laat in 1729 bij magescheid bezittingen na aan de kinderen van Gerrit Vonk en Adriana van Leersum die al in 1709 is overleden. Na de Van Leersums zijn er geen aanwijzingen meer dat hier nog sprake van een herberg was.

Van Vonk naar Vink

Het bezit gaat via vererving van de familie Vonk over op de familie Vink:
In 1788 naar zoon Weijer Vonk die later met Neeltje Budding trouwt.
Hun dochter Judith Vonk trouwt met Jan Arend de Gooijer.
Na overlijden van Judith in 1824 vertrekt Jan Arend naar Dreumel maar de Zwarte Ruiter blijft in zijn bezit.
Zijn dochter Hendrina Neeltje de Gooijer trouwt met Hendrik Vink en zo komt de Zwarte Ruiter in bezit van de familie Vink.

Kadaster tekening de Zwarte Ruiter in 1832. Eigenaar is Jan Arend de Gooijer.

Het ontstaan van de Vinkenbuurt

Het grote gezin van Hendrik Vink en Hendrina Neeltje de Gooijer telde negen kinderen. Van deze kinderen bouwde een aantal een huis bij de Zwarte Ruiter waardoor het in de omgeving als de Vinkenbuurt bekend werd. Door vererving versnipperde de oppervlakte van de boerderij. Vanaf 1895 is Jan Willem Vink eigenaar van het deel van de grond met daarop de oorspronkelijke hofstede. Drie jaar later verwoest een brand deze grote hofstede. Doordat de verzekering de schade dekte kon er op dezelfde plek snel weer nieuw gebouwd worden.

Te Ochten (Betuwe) is Woensdagavond door een onbekende oorzaak brand uitgebroken in de van ouds bekende boerderij „De Zwarte Ruiter". Het groote gebouw brandde geheel af; van den inboedel werd een gedeelte gered. Alles was verzekerd.

Het Nieuws van den Dag , 8 oktober 1898.

Familie De Haas / Buis

Maart 1901 koopt Dirk de Haas de hofstede met een boomgaardje en een stuk tabaksland voor 3450 gulden van Jan Willem Vink. Dirk zal echter nog datzelfde jaar overlijden.
Zijn weduwe, Geurtje Huibertje Vrieselaar, blijft achter met vier kinderen. Ze maakt in 1904 een inventaris op als ze gaat hertrouwen met Hendrik Jan Buis.
Naast wat meubels, huisraad en gereedschap zijn er twee varkens waarvan een met acht biggen, een

Groepsfoto uit 1914. De lange man links op de foto is Berend de Haas, naast hem zijn moeder Geurtje Huibertje Vrieselaar, daarnaast zijn halfbroertje Arie Gerdinus Buis en de man met de hoge zwarte pet is Hendrik Jan Buis de tweede echtgenoot van Geurtje Huibertje. Ze zijn de bewoners van De Zwarte Ruiter, en staan naast de hooiberg van het huis. De rest van de personen komt waarschijnlijk van de omliggende huizen en zijn nog van de Vink familie. Het pad is de kade die naar Eldik loopt.

Erfhuis te Ochten.

Notaris A. Harp te *Ophemden*, is voornemens om op Donderdag 20 October 1927, des nam. 2 uur, nabij de ZWARTE RUITER te Eldik onder Ochten, publiek te

VERKOOPEN:

Om contant geld.

Namens de erven van Mej. de Wed. A. Vink.

Tafels, stoelen, spiegels, kasten, klokken, schilderijen, kachels, glas- en aardewerk enz.

Landbouwgereedschappen; melkkoe, kalf, 3 varkens, 40 kippen.

Voorts: 3 perceelen uiterwaardsch hooi en hetgeen verder te voorschijn zal worden gebracht.

Te bezichtigen 2 uur voor den verkoop.

De bewoners van de Vinkenbuurt gebruiken vaak De Zwarte Ruiter omdat die bij iedereen bekend is.

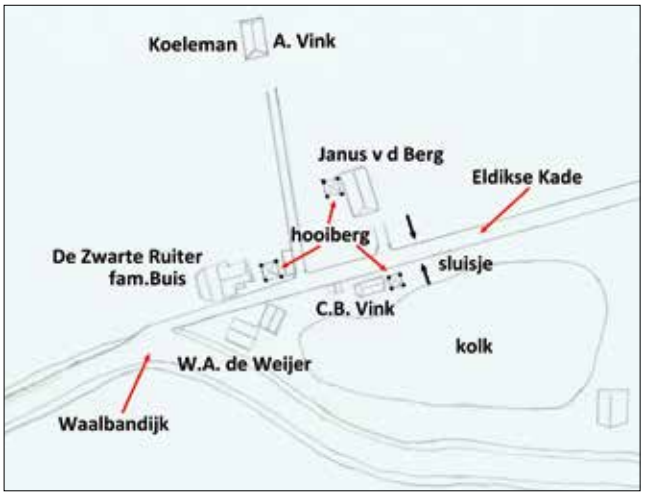

Een schets van de situatie voor de verwoesting van 1944/45 die gemaakt was door wijlen Hendrik Jan Buis junior blijkt goed overeen te komen met de luchtfoto van de Royal Air Force. Met wat kleine correcties heb ik een aardig beeld kunnen krijgen.

geit en zestien kippen. Het moeten moeilijke jaren zijn geweest voor de weduwe en haar kinderen. Met de komst van Hendrik Jan Buis zal de boerderij weer opbloeien.

De enige foto waarop De Zwarte Ruiter met hooiberg te zien is. (foto 1940, grebbeberg.nl)

Op de website grebbeberg.nl staan naast bovenstaande foto meerdere foto's met vermelding De Zwarte Ruiter. Ze horen echter bij de andere omliggende huizen en hooibergen.

Oorlogsschade

Arie Gerdinus Buis en zijn vrouw Mien Buis-van den Berg zetten de boerderij voort totdat het noodlot de Zwarte Ruiter treft. In 1940 viel het allemaal nog mee en liep de boerderij lichte schade op die te herstellen was. Hoe anders was dat in 1944/45.

In september 1944 moet de familie Buis halsoverkop evacueren. Het is te gevaarlijk om nog langer te blijven en bovendien komt het land door de inundatie een stukje onder water te staan.
Als Arie Buis in het voorjaar van 1945 een kijkje komt nemen begrijpt hij dat ze niet voor niets vertrokken zijn. Hij ziet een kapotgeschoten boerderij en er hangt een ondraaglijke stank van verdronken vee. Na artilleriebeschietingen van de geallieerden van over de Waal en gevechtshandelingen ter plaatse op het slagveld is van de Zwarte Ruiter en alle huizen daarbij niet veel meer over dan een puinhoop.

Stal van stro

In het najaar van 1945 werd er in de haast een stal van strobalen en palen gebouwd. Een eenvoudig huisje met stro gedekt zorgde voor een noodonderkomen voor de familie. Ze zouden hier nog tot 1952 in wonen, op het laatst met drie volwassenen en acht kinderen in dit huisje wat slechts drie slaapkamers had. (Berend de Haas zal nooit trouwen en blijft tot aan zijn dood in 1960 inwonen bij de familie Buis.) Ook de andere families naast de Zwarte Ruiter hadden soortgelijke noodonderkomens. Hendrik Jan Buis maakte ook een schets van de situatie met de noodwoningen en stallen. Hij woonde met zijn familie vlak boven de oorspronkelijke plek.

Een nieuwe boerderij

Na 1952 verdwijnt alle bewoning aan de dijk. Tussen Ochten en Dodewaard was inmiddels de Bonegraafseweg aangelegd. De Zwarte Ruiter kreeg een nieuwe plaats aan deze weg. Het ontwerp kwam van architectenbureau Nieuwenhuijs en Brouwer uit Veenendaal. De boerderij met kapschuur konden volledig gerealiseerd worden uit het fonds voor oorlogsschade. De totale kosten kwamen op ca. *f* 28.536,- . Het moet een verademing geweest zijn voor de familie Buis om na zeven jaar leven in een primitief onderkomen de nieuwe boerderij te kunnen betrekken.

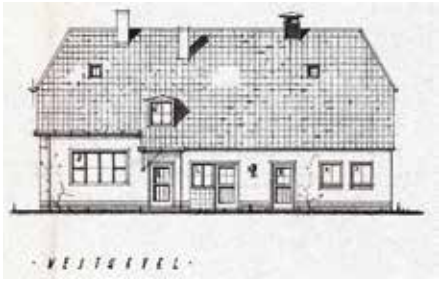

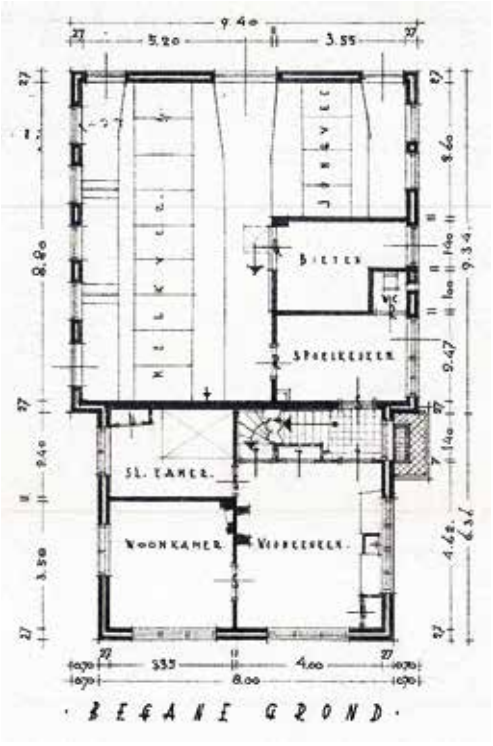

Onderdeel van de bestektekening.

Tot slot

De familie Buis woont nog steeds op De Zwarte Ruiter. Cees Buis en Rina Buis-van Binsbergen hebben de boerderij nog altijd in gebruik. En eens per jaar als het hooi binnen is dan is het hier nog altijd de beste herberg van de omtrek.

De Zwarte Ruiter Anno 2022.

Bronnen

- Beeldbank.cultureelerfgoed.nl, kadaster 1832
- De Boerderij, Nooit meer honger door Hans Siemes, 1995
- Delpher, Nieuws van den dag, 1898
- Foto bewoners 1914, familie Buis
- Grebbeberg.nl, foto De Zwarte Ruiter, 1940
- kareldegrote.nl , Vonck ex matre Aeltgen Vonck van de Poel, Philip Dael
- Library.wur.nl, luchtfoto RAF
- RAR Tiel:
  - Bevolkingsregister Ochten 1829-1910
  - Kranten, Tielsch Stads- en Arrondissements-Weekblad
  - 1044 Archief van de Dorps- en buitenpolders in de Neder-Betuwe
  - 1044 Leggers van de hectarentalen tot invordering van de polderlasten
  - 1505 Notarissen in Opheusden, 1815 - 1935
  - 1514, 263 Protokollen van bezwaar Ochten 1739-1805
  - 1659 Archief van het gemeentebestuur Echteld: bouwvergunningen
  - Schetsen, Hendrik Jan Buis

Stadsarchief Amsterdam, 15006 - 13659

Terugblik, Kolkende Wielen, Kobus van Ingen, 2016

Met dank aan de familie Buis voor de verstrekte informatie.

Uit een oud receptenboekje (III)

Barbarissen te confijten

Men laat een lb[1] van het beste broodsuiker koken, en na het goed geschuimd te hebben, doet men er een lb[1] barbarissen die van de steel geplukt zijn bij en na te zamen goed te hebben laten koken totdat de barbarissen glimmen en de stroop dik word doet men het in potje of vormpjes. .

Berberis thunbergii.

Redactie:

1. In het geschreven receptenboekje wordt een afkorting voor een maateenheid gebruikt die ons onduidelijk is. Mogelijk is het lb voor pound. Dit is een iets kleiner gewicht (453 g) dan onze pond (500 g).

2. De tekst is letterlijk overgenomen inclusief taalfouten.

3. Barberissen zijn berberissen, ook wel zuurbessen of azijnbessen. Ze zijn erg vitamine C rijk.

Wij zijn altijd op zoek naar kopij.

Heeft u ook een verhaal dat u wilt delen, aarzel dan niet en stuur uw artikel naar: redactie@hkko.nl

Kent u ook een opmerkelijk persoon uit een van onze dorpen?
Wilt u erover schrijven?

Stuur dan uw verhaal naar redactie@hkko.nl.
We willen graag een vaste rubriek maken over een bepaalde persoon.

Ingen
De eerste Van Hattems in Ingen en omgeving

Joke Honders

In een vorig artikel over het heerlijkheidswapen van Wiel is sprake van een familie Van Hattem, die nakomelingen zouden zijn van Jan van Hattem, een bastaardzoon van Reinald III, de hertog van Gelre. Dit is de algemene opvatting, maar klopt dit wel?

Bastaard Jan van Hattem

Reinald III (13 mei 1333 - 4 december 1371), hertog van Gelre en graaf van Zutphen had officieel geen wettelijke erfgenamen, op één bastaard na, Jan of Johan geheten. Deze Jan werd Jan van Hattem genoemd. In 1371 kreeg deze Jan van zijn vader de burcht, de stad en de heerlijkheid Hattem in leen. Mechteld, de halfzuster van Reinald, verpandde in 1372 enige van haar eigen goederen in de Neder-Betuwe als erfgoed aan deze Jan. Dit waren goederen in Ommeren, Ingen, Opheusden, Eck en Maurik. Opvallend daarbij is het jaar, hetzelfde jaar wanneer ze voor de derde keer in het huwelijk treedt. Dit keer met Jan II van Châtillon Blois. Ze was daarvoor gehuwd met Jan van Kleef (1292/1293 - 1368) die van 1347 tot aan zijn dood graaf van Kleef was. Waren die bezittingen dan mogelijk eerder van Jan van Kleef kunnen we ons afvragen.
Op Wikipedia, maar zonder bronvermelding, staat vermeld dat Jan van Hattem vóór 1369 trouwde en na 1422 stierf. Volgens genealogische sites, ook zonder bron, zou hij gehuwd zijn met een Elizabeth van Buren en een aantal kinderen hebben. Hij was niet vaak in Hattem, maar verbleef meer in de Betuwe en rond Utrecht. Hij trad in bij de Duitse Orde in Utrecht en was vanaf 1380 kort commandeur in Tiel. Tot zover wat er bekend is over deze Jan of Johan van Hattem.

Vroege vermelding Van Hattem in Ingen

Vreemd genoeg en wel in een vroege bron, nl. de 'Schatting van den Lande van Gelre van 1369' wordt onder het dorp Ingen de familienaam Van Hattem echter al twee maal eerder genoemd! Opmerkelijk, want dit is drie jaar voordat bastaard Jan van zijn tante Mechteld van Gelre goederen in Ingen en omgeving verkreeg. In de schattingslijst wordt onder Ingen vermeld: Jan kindere van Hattem en vervolgens Jans wijf van Hattem. Ze moeten ieder voor hun bezit VIII libra (pond) betalen. In de omringende dorpen worden dan nog geen Van Hattems genoemd.
Dit alles roept vragen op! Had bastaard Jan al eerder bezit in Ingen verkregen en zo ja op welke wijze? Waarom wordt hijzelf niet aangeslagen, maar is er slechts sprake van zijn vrouw en van zijn kinderen? Is dit soms een andere Jan van Hattem die in 1369 al niet meer leeft? Vandaar dat er alleen maar sprake is van zijn vrouw en van zijn kinderen? Waren die kinderen al volwassen aangezien ze aangeslagen werden voor de belasting? Allemaal vragen waarop ik geen antwoord heb kunnen vinden.
Een rekensommetje toont ook het volgende: stel

Grafzerk in de kerk van Ingen met de drie Gelderse rozen.

dat Reinald III op 18-jarige leeftijd (in 1351) zijn bastaard verwekte, had zijn bastaard in 1369 dan al een vrouw en kinderen (meervoud)?
Hoe het ook zij, feit is dat er in Ingen, Ommeren en Eck[1] aanzienlijke families Van Hattem woonden met grafzerken in de kerken met daarop hun wapen met de drie Gelderse rozen[2]. In Lienden is er eind 1500 ook sprake van een Walraven van Hattem die op het kasteel 's Gravenhoef in Aalst woonde. Hij voerde eveneens de drie Gelderse rozen.

Schilderij uit 1670 waar Godfried van Bouillon zijn leen Veluwe aan Otto I van Gelre verkoopt. Bron: Het Geheugen.

De Gelderse roos

De drie rozen verwijzen naar een oud wapen van de Van Gelre's, die door generaties vóór Reinald III gebruikt werden2.
Bastaard Jan van Hattem voerde zelf in ieder geval een totaal ander wapen! Als we naar een zegel van hem uit 1387 kijken, dan zien we in een rondboogvierpas een wapen. Gedeeld: R, een leeuw; L, drie gaande en aanziende leeuwen onder elkaar; over alles heen een rechterschuinstaak. Verder een aanziende gekroonde pothelm met als helmteken een waaier van pauwenveren beladen.
Reinald III zelf voerde als wapen eveneens een leeuw, nl. een gekroonde klimmende leeuw met een dubbele staart. Kortom, het wapen van Jan van Hattem is dus een geheel ander wapen dan die van de aanzienlijke tak van Van Hattem in Ingen en omgeving.
Voor de drie rozen in het Gelrewapen moeten we trouwens een aantal generaties terug. Overgrootvader Otto I van Gelre zegelde in 1190 voor de eerste keer met de drie Gelderse rozen en na hem zijn opvolger Gerard IV eveneens. Waren er in Ingen dan al eerder bastaarden van Gelre kunnen we ons afvragen, maar waarom dan de achternaam Van Hattem?

Godfried van Bouillon?

Er is nog een mogelijkheid. Dit is puur speculatie en zou verder onderzocht moeten worden. De drie rozen kunnen met de familie van Godfried van Bouillon te maken kunnen hebben. Er wordt immers verondersteld dat de drie rozen op het Gelderse wapen afgeleid zijn van het wapen van Boulogne! Otto's oudere broer Gerhard III voerde door zijn huwelijk met Ida van Boulogne het militaire bewind over het graafschap Boulogne. Het wapen van Otto I van Gelre zou een variatie op het wapen van dit graafschap zijn (drie rode bollen op een veld van goud). De bollen zijn vervolgens vervangen door rozen.
Dit is interessant, want dat brengt mij op Herman van Malsen die met een (eerdere) Ida van Boulogne gehuwd was, de zus van de bekende Godfried van Bouillon![3] Het wapen van Geldermalsen toont ook gouden bollen.
Ook hier blijft het vreemd dat eventuele bastaarden uit dit geslacht dan de achternaam Van Hattem zouden gaan dragen. Wel blijkt er een link te zijn tussen Godfried van Bouillon, de Van Gelre's en de Veluwe (Hattem?)! Die ziet er als volgt uit: Godfried van Bouillon geeft uit geldgebrek het vruchtgebruik van de Veluwe aan Otto II graaf van Zutphen (bijgenaamd de Rijke). Diens dochter Ermgard trouwt vervolgens met Gerard II van Wassenberg-Gelre. Toch brengt dat ons niet veel verder.

Zegels van andere Van Hattems

Kijken we nu naar zegels van de familie Van Hattem in het Gelders Archief, dan blijken er daar twee aanwezig te zijn: één uit 1509 en één uit 1519. Die uit 1509 is van Jan van Hattem en stelt een schild met schaar(?) voor en een gewende helm met twee scharen die uit het schild komen als helmteken. Dit moet dezelfde Jan van Hattem zijn die van 1501 tot 1513 rentmeester van de Graaf van Culemborg was. Dit zegel hangt aan een acte waarbij de graaf van

Culemborg aan Johan van Hattem een uiterwaard in 'Maurickerweert' verkoopt.
Het andere zegel, die uit 1519, komt uit het archief van de Commanderie van St. Jan in Arnhem. Helaas is dit zegel niet meer te determineren. Het hangt onder aan een acte waarin Johan van Hattem verklaart 'in erfpacht ontvangen te hebben van heer Willem Quinon, commandeur te Arnhem, '3 morgen land in de Brey, in het kerspel Inghen in de Nederbetue, voor 3 gouden rijnsche guldens 's jaars.'
De familie Van Hattem wordt al eerder genoemd met land in de Brei in Ingen in een acte in het Agnietenklooster van Rhenen. In 1465 is er sprake van een erfrente per jaar uit een hofstad gelegen in de Brei, die Roelof en Bartolt van Hattem in erfpacht gebruiken.
Volgens het boek de Neder-Betuwe is er ook een zegel bekend uit 1418 van ene Jasper van Hattem, alleen de bron ontbreekt daar. Daar worden de drie rozen eveneens genoemd!

De droogscheerdersschaar

Volgens De Kleuver verwijst de schaar op het zegel van deze Van Hattem naar de droogscheerdersschaar van het dorp Maurik. Het zou daarom niet zijn eigen familiewapen hoeven te zijn. Hij schrijft daarover: *Een ander belangrijk oud-Mauriks geslacht was het door bastaardij uit het Huis Van Gelder gesproten geslacht Van Hattem. Het is moeilijk na te gaan of Willem van Hattem, die samen met zijn vrouw Johanna van Esseveld de avondmaalbekers aan de kerk van Maurik schonk, schout of schepen van de heerlijkheid was en in die hoedanigheid met het Maurikse heerlijkheidswapen zegelde en alzo het wapen op de avondmaalbekers de Maurikse schepenschaar is.*

Zegel uit 1509 met de droogscheerdersschaar van Johan van Hattem. Bron: Gelders Archief.

Een andere bron, Gens Nostra, gaat echter van een geheel andere tak Van Hattem uit! Daar wordt vermeld dat een zekere Willem van Hattem een adellijk persoon uit Duitsland is, die van 1472 tot 1501 rentmeester van de graaf van Culemborg is en tevens kerkmeester in Maurik. Zijn echtgenote is Hadewich Freys van der Eem. Dit echtpaar verkoopt in 1488 drie akkers land aan Jasper, heer van Culemborg.
Na Willem zijn er meerdere Van Hattems rentmeester voor de graven van Culemborg, zoals Jan van Hattem van 1502 tot 1513, Dirk van Hattem van 1572-1581, en rond 1650 Arnt/ Arend van Hattem.

Een van de zoolweren?

Laatst genoemde Arend van Hattem zou volgens Anspach het huis Heuvelstein onderaan de dijk op de grens van Wiel met Maurik in bezit hebben. Het was in de tijd van Anspach nog een huis met dikke muren en omgeven door grachten. In 1652 wordt dit huis publiekelijk door zijn neef de richter Floris de Lille verkocht met de 10 morgen land erbij. Zit Arend soms op zwart zaad, want hij leent in hetzelfde jaar van dezelfde Floris ook zeshonderd gulden en stelt daarbij de zogenaamde Broektiend in Ingen tot onderpand. Was dit bedoeld voor zijn reis naar Amerika waarvan in een vorig artikel sprake was? In de tijd van Anspach (1880) werd het huis afgebroken en vervangen door een nieuw huis. Anspach vraagt zich af of het oude huis een van de zogenaamde zoolweren[4] was die Machteld van Gelre in 1372 overdroeg aan haar neef Jan van Hattem, de bastaardzoon van Gelre.

Tot slot

Het blijft dus raadselachtig hoe het zit met die eerste Van Hattems in Ingen en Maurik. Eén ding is duidelijk: in Ingen woonden in 1369 al Van Hattems, terwijl volgens Gens Nostra de Van Hattems in Maurik zouden afstammen van een adellijk persoon uit Duitsland dat rond 1472 met betrekking tot Maurik genoemd wordt, dus honderd jaar later. De vraag blijft ook of de Van Hattems die de drie rozen voerden, wel via bastaardij afstammen van de Van Gelre's. Van wie ze wel afstamde blijft dus nog steeds in het ongewisse.

Noten

1. Jac. Anspach vermeldt drie vijfpuntige sterren in plaats van rozen in zijn artikel over Eck en Wiel in tegenstelling tot A.P. de Kleuver.
2. De drie Gelderse rozen komen ook voor in het wapen van de plaats Pont in Duitsland, de oorsprong van het graafschap Gelre. Het wapen van Pont vertoont drie rode mispels op een geel veld.
3. In eerdere artikelen heb ik al vaker een relatie van Godfried en zijn familie (van Boulogne) met ons gebied gelegd. In de Baron van mei 2021 heb ik mijzelf al de vraag gesteld of een van de oprichters van Orde van de Tempeliers, Godfried van Sint Omaars, soms uit Ommeren kwam en niet uit Frankrijk! Want Godfried van Bouillon blijkt twee bastaardbroers te hebben, die eveneens Godfried en Hugo heten net als de oprichters van de Orde van de Tempeliers! De drie bollen komen ook voor in mijn deel I over Cunera waar sprake is van een zegel van Rhenen met daarop St. Cunera die in haar ene hand een wapenschildje draagt met drie bollen! In de kerk van Rhenen zien we de 'drie mispelrozen' ook weer terug en wel op het doxaal. Op de linkerhoek staan een man en vrouw (zogenaamde hermen) afgebeeld die op hun buik een soort wapenschild dragen met daarop de drie Gelderse rozen.
4. Een zoolweer (saulweeren) is een hofstede of stuk land waarover de novale tiend verschuldigd was.

Bron

- Doorninck, P.N.: *Schatting Van Den Lande Van Gelre Voor Het Overkwartier en de Betuwe Van 1369*. Haarlem, 1903.
- J. H. de Vey Mesdagh en J. A. de Boo, Liber Sigillorum. *De zegels van het archief van de Ridderlijke Duitsche Orde, Balije van Utrecht, 1200-1800* (1995) I
- 2. D.F. Tollenaar. 1983. In: Gens Nostra 38, 1983. *De afstamming van Nicolaas van Hattem, chirurgijn te Asperen.*

<Advertentie>

Tabula wederopbouw thema 2022

Kobus van Ingen

Als in mei 1945 de laatste vijandelijke troepen de Betuwe ontruimen wordt duidelijk welke schade er in het laatste oorlogsjaar is aangericht.

De onophoudelijke beschietingen en de onderwaterzetting van december '44 en januari '45, hebben een ware puinhoop achtergelaten. Vrijwel alle dorpen tussen Huissen en Gendt in het oosten en Tiel in het westen zijn op zijn minst zwaar beschadigd. In het centrale deel tussen Elst en Ochten is het bar en boos. Ochten en Opheusden zijn als het ware weggevaagd en meer dan driekwart van de woningen en andere gebouwen liggen in puin. De middeleeuwse dorpskerken van Ochten, Kesteren en Opheusden zijn totaal verwoest. Er moeten enorme bedragen worden vrijgemaakt om de herstelwerkzaamheden aan te vangen. Al snel worden er acties ondernomen om de ergst beschadigde woningen weer ietwat op te lappen; er moet weer een dak op en wanden en vensters kunnen op veel plaatsen in ieder geval provisorisch worden hersteld. Dit is echter enkel zinvol voor korte duur om de aankomende winter door te komen.

In de meeste dorpen worden complexen uit de grond gestampt waar deugdelijke noodwoningen worden gebouwd en waar de bevolking voor een aantal jaren gehuisvest kan worden. In Ochten komt de 'Lichtstad', in Dodewaard de 'Hoenderik', in Opheusden 'Tijdelijk Thuis'. Ook in de rest van de Betuwe worden deze noodwoningcomplexen gebouwd, soms gegroepeerd maar vaak ook verspreid door het verwoeste dorp. In de loop van 1947 komen er plannen vrij tot het herbouwen van de dorpskernen met nieuwe huurwoningen. Veelal in woonwijkjes rond de oude dorpskern. Het bijzondere en beeldbepalend element waren de bouwkundige keuzes die werden gemaakt. Het werd de bouwstijl van de Delftse School; reeds eerder in de praktijk gebracht bij stadsuitbreidingen in het westen van ons land. Deze bouwstijl sluit aan bij het landelijke karakter van de dorpsbewoning. Veelal zijn het bouwblokjes van twee met brede voorgevels, vensters met roedeverdeling, rode of bruin/gele bakstenen, rode dakpannen en aan de achterzijde een schuurtje waarin een varkentje kon worden gemest. De keukentjes waren klein en provisorisch, maar vaak was er al voorzien in een (luxe) douche. De bouwactiviteiten zetten zich plaatselijk voort tot in het midden van de jaren vijftig. In de daaropvolgende periode wordt er niet meer gebouwd in de stijl van de Delftse school, want dan breekt de tijd aan van de doorzonwoningen.

Hoofakkers Opheusden Esdoornstraat 1954.

Dit 23e jaarboek van de stichting Tabula Batavorum komt medio november uit. Het wordt een kloeke uitgave met daarin aandacht voor de na-oorlogse wederopbouw in de Betuwe. Veel aandacht gaat uit naar de voorgeschiedenis en de gekozen architectuur. Hierbij wordt gekeken naar de verschillen en de overeenkomsten van deze woningen en woonwijkjes in relatie tot de bouwstijl van de Delftse school.

Als u dit leest is het boek reeds verschenen en zal dan alleen nog via de boekhandel te koop zijn.

Rectificatie op het artikel 'Het Wapen van de familie van Balveren' in vorige Baron

Redactie

Van één van onze leden kregen we de opmerking dat er een aantal genealogische foutjes stonden in de vorige Baron en wel in het artikel over Het Wapen van de familie van Balveren in de Betuwe. Hij verwees ons naar de website van de Vrienden van de Wijenburg, waar wel de juiste gegevens over die familie staan. De redactie heeft zelf ook nog een onderzoekje ingesteld en is tot dezelfde conclusie gekomen.

Wat is er fout?

De schrijver van het artikel stelt dat de freules, die rond 1900 op de Wijenburg vertoefden, de weduwen zouden zijn van twee broers uit de familie Van Verschuer. Hij noemt ze bij name: Anna Henriette Elisabeth en Catharina Wilhelmina van Balveren, die getrouwd waren met resp. mr. Wolter Albert baron van Verschuer en Frans Hendrik baron van Verschuer, kapitein-luitenant-ter zee. Deze dames zijn de dochters van Willem Frederik Hendrik baron van Balveren, heer van Leur (1826-1902), kapitein, die in 1850 trouwde met Suzanna Cornelia, gravin van Bylandt (1827-1858).
Dit klopt dus niet, want de freules van de Wijenburg waren altijd ongehuwd! De verwarring is ontstaan omdat één van de ongetrouwde freules precies dezelfde voornaam heeft als één van de hierboven genoemde getrouwde dames.

Wie waren de freules van Balveren van de Wijenburg?

De ongehuwde freules van de Wijenburg waren echter dochters van Christiaan Johan Ernst van Balveren[1] (1818-1870), die in 1853 huwde met Joanna Carolina Wilhelmina van Pabst (1827-1878). De freules hadden als namen Anna Henriëtta Elisabeth (1854-1939) en Wilhelmina Johanna Lebuina van Balveren (1855-1932). Hun broer Walraven Elias Johan van Balveren (1857-1924) erfde de heerlijkheid en het kasteel na de dood van zijn ouders. Toen

De ongehuwde freules van Balveren. (Bron: Collectie Vrienden van de Wijenburg)

hij naar Amerika vertrok, kwam de Wijenburg in handen van zijn twee ongehuwde zusters, die in verarmde staat geraakten.

In 1929 werden de bezittingen gekocht door Bernard Frederik van Verschuer (1883-1971) en zijn broers en zusters die het kasteel niet bewoond hebben. Daarmee werd Bernard Frederik heer van Echteld, maar hij bleef in Leur wonen. In 1956 schonk hij het huis aan de stichting 'Vrienden van de Geldersche kastelen' die vervolgens de Wijenburg restaureerde. Gedurende de Tweede Wereldoorlog was de Wijenburg door de soldaten totaal uitgewoond en in desolate staat geraakt. De grondbezittingen in Echteld bleven wel in handen van de familie Van Verschuer.
Hoe het verder ging met de ongehuwde freules kunt u uitgebreid lezen op de site van de Vrienden van de Wijenburg!

Noot

1. Christiaan Johan Ernst van Balveren1 is de oudere broer van Willem Frederik Hendrik baron van Balveren. Deze laatste was dus de vader van de genoemde weduwen van Verschuer uit het artikel in de vorige Baron.

Bronnen:

- Website van de Vrienden van de Wijenburg: https://www.vriendenvandewijenburg.nl/de-bewoners/
- Het Gelders Archief: toegang 0567. Familie Van Verschuer Echteld.

Met dank aan Geertrudis van Dijk van de Vrienden van de Wijenburg.

Website www.hkko.nl opgefrist!

Onze website is opgefrist, de layout van de startpagina is aangepast en de kleuren meer in overeenstemming met de Baron. Met enige regelmaat wordt er een nieuwsbrief verstuurd, hiervoor kunt u zich aanmelden op de website www.hkko.nl. Klik daarvoor op de startpagina aan de rechterzijde op de knop "Nieuwsbrief" en vul uw gegevens in.

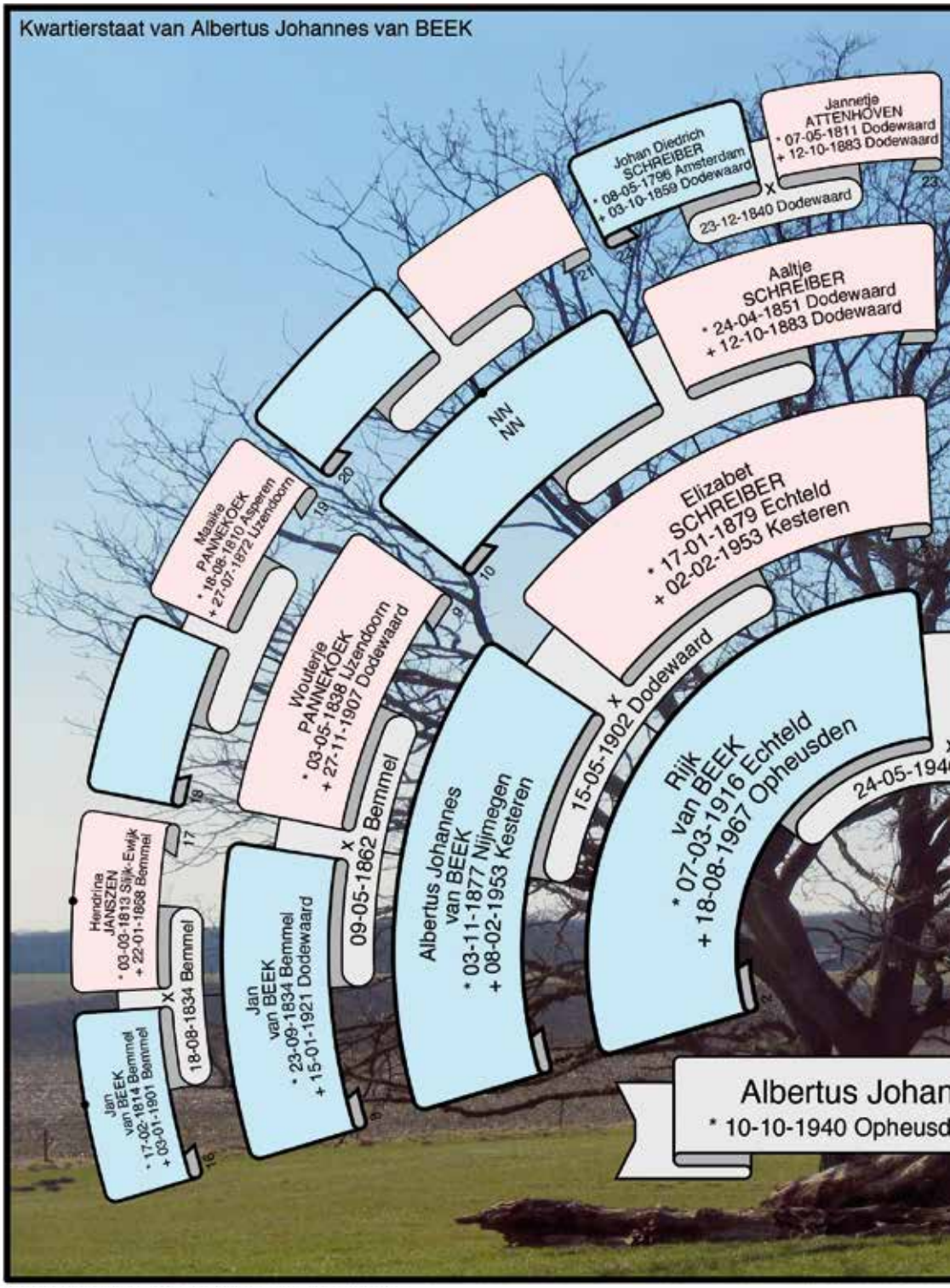

Samengesteld door Marlies van Oosten info@hkko.nl

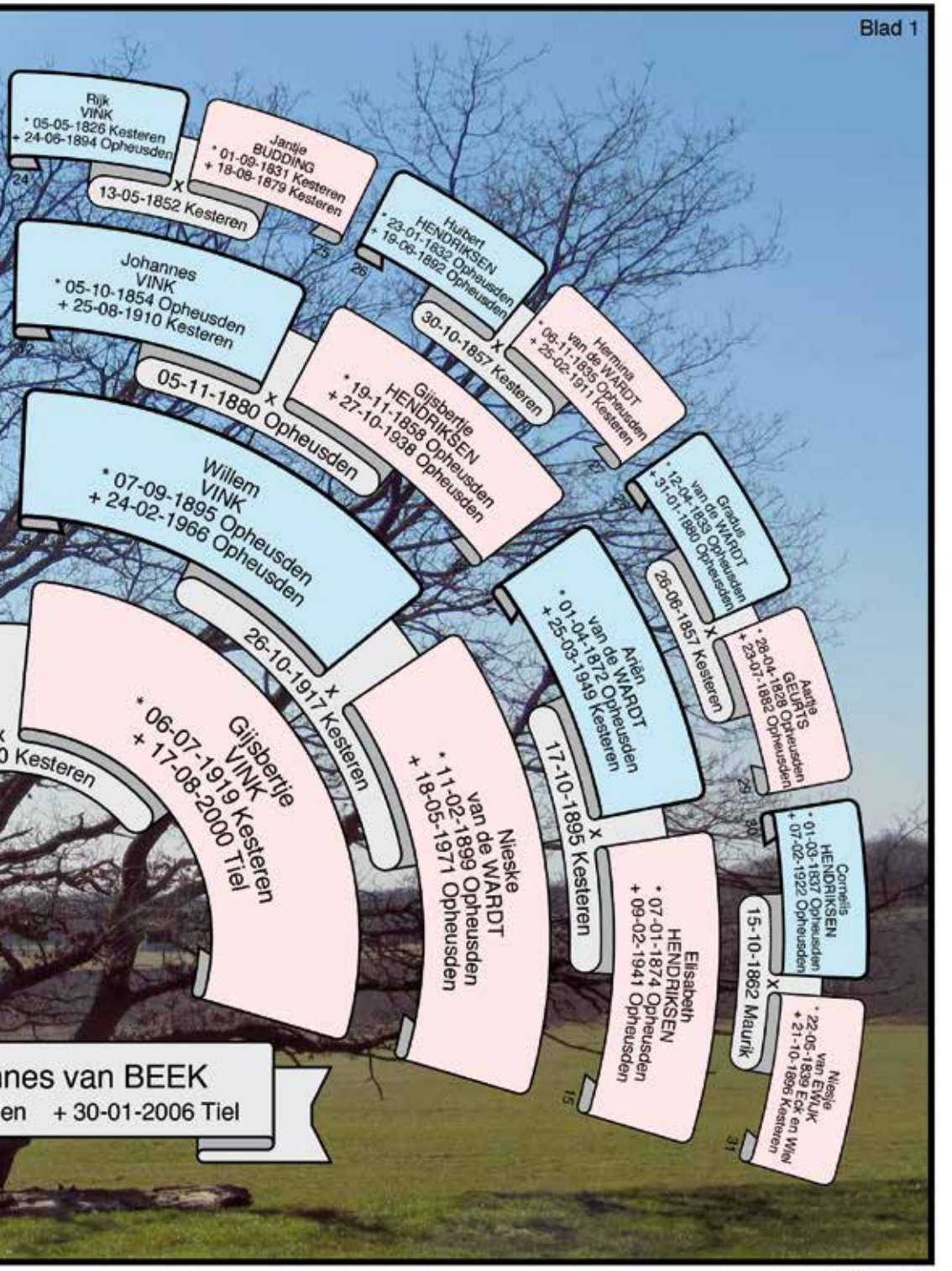
Blad 1
Rijk VINK
* 05-05-1826 Kesteren
+ 24-06-1894 Opheusden
24
13-05-1852 Kesteren
Jantje BUDDING
* 01-09-1831 Kesteren
+ 18-08-1879 Kesteren
25
Johannes VINK
* 05-10-1854 Opheusden
+ 25-08-1910 Kesteren
26
Hubert HENDRIKSEN
* 23-01-1832 Opheusden
+ 19-06-1892 Opheusden
30-10-1857 Kesteren
Hermina van de WARDT
* 06-11-1835 Opheusden
+ 25-02-1911 Kesteren
27
05-11-1880 Opheusden
Gijsbertje HENDRIKSEN
* 19-11-1858 Opheusden
+ 27-10-1938 Opheusden
Gradus van de WARDT
* 12-04-1839 Opheusden
+ 31-01-1880 Opheusden
28
Willem VINK
* 07-09-1895 Opheusden
+ 24-02-1966 Opheusden
26-06-1857 Kesteren
Aarie GEURTS
* 28-04-1828 Opheusden
+ 23-07-1882 Opheusden
29
26-10-1917 Kesteren
Arièn van de WARDT
* 01-04-1872 Opheusden
+ 25-03-1949 Kesteren
30
Cornelis HENDRIKSEN
* 01-03-1837 Opheusden
+ 07-02-1922 Opheusden
Gijsbertje VINK
* 06-07-1919 Kesteren
+ 17-08-2000 Tiel
Nieske van de WARDT
* 11-02-1899 Opheusden
+ 18-05-1971 Opheusden
17-10-1895 Kesteren
Elisabeth HENDRIKSEN
* 07-01-1874 Opheusden
+ 09-02-1941 Opheusden
15
15-10-1862 Maurik
Nieske van EWIJK
* 22-05-1839 Eck en Wiel
+ 21-10-1896 Kesteren
31
0 Kesteren
nnes van BEEK
en + 30-01-2006 Tiel
PRO-GEN

Naar de stad Zaltbommel
Onze jaarlijkse excursie

Joke Honders

Zaterdag 1 oktober was het, na twee jaar overslaan door corona, eindelijk weer zover: we konden op excursie. Om negen uur vertrokken we met auto's naar Zaltbommel, alwaar we eerst een kop koffie/thee met iets lekkers erbij in De Verdraagzaamheid nuttigden. Een historisch pand, van oorsprong een herensociëteit. In de tuin van Philips (lid uit het Nederlands bekende geslacht) lieten de heren in 1871 een geheel nieuw pand bouwen, nadat zij eerst elders in de stad bijeenkwamen.

Na de koffie werden we opgewacht door een stadsgilde die ons de gehele dag van alles over Zaltbommel vertelde en liet zien. We kwamen op de meest bijzondere plekjes en werden gewezen op allerlei kleine details. Ze was een heel enthousiaste vertelster en wist op alle vragen wel een antwoord te geven.

Aan de Waalkade wees ze ons op het feit dat Zaltbommel een zogenaamde Bijhanzestad was. De stad werd op Hanzedagen door Nijmegen vertegenwoordigd. Ook de naam Zaltbommel werd verklaard, het komt in 850 voor het eerst voor als Bomala en krijgt later het woord Zalt (zout) erbij door het brakke zeewater dat in vroege tijden wel tot aan Zaltbommel kwam, dit ter onderscheid van Maasbommel. Bomala of Bomele is te verklaren als een licht, open bos.

In de uiterwaarde zagen we een standbeeld die met zijn vinger wijst naar de hoogste waterstand in 1995.

We gaan vervolgens door de Waterpoort de binnenstad in. Ooit waren er vijf stadspoorten.
Op diverse plaatsen zien we in of aan de dakgoot zogenaamde gootspoken hangen: diverse kleine beelden in de goot of hangend aan de goot.
Een van de vele gootspoken.

De hoogte van de Waalstand in 1995.

Door dit venstertje kreeg de kluizenares eten aangereikt.

Een van de vele gootspoken.

In Zaltbommel woonde ook een oom van de bekende Karl Max, die af en toe bij zijn rijke oom Philips op bezoek kwam. Was hij om geld verlegen?

Er bevindt zich ook een bijzondere hoge toren met een mooi carillon, wat zelfs de beroemde componist Frans Liszt tijdens zijn reis langs Zaltbommel opviel. De Hongaarse componist zou in november 1842 met een stoomschip vanuit Keulen naar Rotterdam zijn gereisd en vanaf de Waal de klanken van het carillon van de Gasthuistoren hebben gehoord. Hij liet aanmeren en bezocht de toren en de beiaardier Leenhoff die hem thuis uitnodigde. Suzanne, dochter van de beiaardier bleek een begaafd pianiste en Liszt was onder de indruk. Hij adviseerde haar in Parijs een pianostudie te volgen. Dat deed ze en ze gaf er les aan onder anderen de broers van kunstschilder Edouard Manet. Die laatste ontmoette haar en werd verliefd. De twee trouwden in de St. Maartenskerk in Zaltbommel op 28 oktober 1863.

Bij de kerk werden we gewezen op de rijke kanunnikenhuizen die er vlakbij gebouwd waren, want de Sint Maartenskerk werd op een gegeven een kapittelkerk en die hebben kanunniken in het bestuur. Een bijzonder verhaal is het kleine luikje in het koor van de kerk. Hier werd een kluis gemetseld voor een vrouw uit Zaltbommel die zich vrijwillig liet inkluizen. Door het kleine venstertje werd ze door de inwoners van de stad van eten voorzien. Helaas werd ze ziek en stierf na een jaar.

Na de lunch gingen we naar de stadswallen en kregen de vierde Joodse begraafplaats te zien. Ooit woonden er relatief veel Joden in Zaltbommel. De gids wees ons op een versiering op een van de graven, de sjofar: een hoorn die in de Joodse eredienst wordt gebruikt. Duizenden jaren geleden werd de sjofar gebruikt om de aandacht op te roepen, bijvoorbeeld bij het uitbreken van een oorlog. Tijdens de Joodse eredienst op beide dagen van Rosj Hasjana, het Joodse Nieuwjaar, wordt in de synagoge honderdmaal, verdeeld over diverse momenten van de dienst, op de sjofar geblazen. Een graf met een kan als versiering, wijst naar een Leviet. Levieten waren de stand van de hogepriesters, uit de stam van Levi.

We kwamen ook nog langs de plek waar ooit de eerste Joodse begraafplaats lag en langs de derde.

De stadsmuur.

Het huis van de veldheer Maarten van Rossem.

De stadsmuren zijn in mooie staat teruggebracht en van een van de bastions werd een mooie landschapspark gemaakt.

Tot slot werd ons de mikweh getoond, een badhuis voor Joodse rituele reinigingen en kregen we in het gebouw uitleg over de gang van zaken.

Na nog even in de tuin van het Maarten van Rossum Huis gekeken te hebben (om binnen het museum te bezoeken was geen tijd meer voor) keerden we huiswaarts en sloten in ons eigen museum af met een hapje en een drankje.

Iedereen liet blijken dat ze het een bijzondere leuke en interessante dag vonden! Helaas heeft het bestuur besloten om de excursie voortaan niet meer te organiseren wegens het geringe aantal aanmeldingen!

Met bijzondere dank aan de organisatoren:
Ans Turk, Karel Kalkman en Arie Oppelaar!

Maandag 12 december 2022 - 20.00 uur
Streekmuseum Baron van Brakell te Ommeren,
Provincialeweg 21 • 4032 NZ • Ommeren. • Tel. (0344) 60 74 31
Fred Eggink
Woorden.

Woorden
Ze zijn er om te troosten,
lief en leed te delen,
om je op te beuren,
je eventjes te strelen.

Woorden kunnen raken,
vertellen een verhaal...

Fred Eggink (1952) uit Zetten gaat ons verrassen met zijn woorden. De voormalig journalist van de Gelderlander, waarvoor hij nog steeds columnist is, schreef in coronatijd elke dag een gedichtje, hetgeen uitmondde in 3 bundels van elk 100 gedichtjes, met als doel de mensen een hart onder de riem te steken.

Momenteel is hij stadsdichter van Buren en schrijver van het laatste Flipje-album. In oktober komt zijn boek "Achter de wolken" uit over het leven van kunstenaar Dik Kusters uit Varik. Ook is hij medeauteur van het jubileumboek "De peren laten los" bij het 50e Fruitcorso. De Zettenaar is ook verantwoordelijk voor de teksten van de 22 panelen in het 'buitenmuseum' aan de rand van het Kalverbos in Tiel ter gelegenheid van het 60e corso in september dit jaar.

Eggink draagt onder meer voor uit eigen werk en geeft ook tips. En wellicht gaan we zelf aan de slag...

Historische King
graaft en speurt,
op zoek naar alles
wat is gebeurd....

Maandag 9 januari 2023 - 20.00 uur
Streekmuseum Baron van Brakell te Ommeren,
Provincialeweg 21 • 4032 NZ • Ommeren. • Tel. (0344) 60 74 31
Willem van Doorn
Fotopresentatie Eck en Wiel, en Ingen.

Op deze lezing zal Willem van Doorn uit Ingen een fotopresentatie verzorgen. Aan de hand van oude foto's neemt hij u mee terug in de tijd, naar de dorpen Eck en Wiel, en Ingen.
Het zal een rondwandeling worden door beide dorpen, waarbij het een feest van herkenning voor u zal zijn. Niet alleen straten en huizen komen voorbij, maar ook de bewoners en bedrijven van beide dorpen zijn te zien.
Mocht u nog foto's hebben waarvan u denkt dat die op deze avond niet mogen ontbreken, dan kunt u een bericht sturen naar: willemvandoorn@planet.nl of u kunt bellen met 06-23266550.

U komt toch ook?

Maandag 13 februari 2023 - 20.00 uur
Streekmuseum Baron van Brakell te Ommeren,
Provincialeweg 21 • 4032 NZ • Ommeren. • Tel. (0344) 60 74 31
Henk van de Velde
Over Bataven, Friezen en Romeinen in de Betuwe.

De afgelopen decennia zijn in Medel twee grote bedrijventerreinen ontwikkeld. Dat heeft geleid tot veel archeologisch onderzoek waarbij prachtige vondsten en evenzo vele verhalen naar boven zijn gekomen.

Met de opgraving van vier grafvelden en vier nederzettingen is Medel, gelegen vlakbij Tiel, één van de best onderzochte stukjes Betuwe. Aan de hand van de vondsten zal een verhaal gepresenteerd worden over de geschiedenis van de plek, waar eens Romeinse soldaten kwamen, waar Friezen hun tijdelijk onderkomen opsloegen en waar Bataven het gebied opbouwden door nederzettingen, akkers en grafvelden aan te leggen.

Tijdens de lezing zullen zowel vondsten gepresenteerd worden, alsook aandacht worden besteed aan nieuwe technieken zoals isotopenonderzoek en analyse van oud menselijk DNA. Resultaten hiervan bieden vaak verrassende inzichten want wat deed iemand uit het huidige Turkije 1500 jaar geleden in Medel?

Romeins Balsamarium met badhuisscenes aanzicht 1, 2de of 3de eeuw na Chr.

Blootleggen inhumatie-graf Romeinse periode.

Genealogisch onderzoek loopt vast: wat is er allemaal mogelijk?

Lex van der Linden

Er zijn allerlei oorzaken te noemen waarom een onderzoek naar voorouders kan vastlopen omdat je maar niets kunt vinden. Dit zal voor iedere genealoog heel verschillend zijn, want een zeer ervaren onderzoeker loopt op andere terreinen vast dan iemand met veel minder ervaring. Een beginner loopt mogelijk eerder vast, omdat die misschien nog niet de juiste wegen kent. Ik probeer me hier te beperken tot een algemeen verhaal waar mogelijk voor een ieder wel iets uit valt te halen.

Zoeken naar recente familieleden is met invoering van de privacywetgeving een stuk lastiger geworden. De openbaarheid van geboorte-, huwelijk- en overlijdensakten beperkt de mogelijkheden om bewijs te vinden in het recente verleden. Maar indirect bewijs is wel vaak mogelijk; denk hierbij aan bijvoorbeeld de kranten, zowel regionaal als landelijk. Aankondigingen van geboorte en huwelijk werden vaak door een gemeente in de krant vermeld, maar ook door de betrokkene zelf. Velen hebben een overlijdensadvertentie geplaatst waar de familierelaties in staan vermeld. Zoeken naar die informatie kan deze recente periode aardig in beeld brengen. Tegenwoordig wil zoeken in social media (Facebook, Instagram, Twitter, enz.) ook nog wel eens wat opleveren. Kijk ook bij de volgers, want mogelijk staat daar toevallig ook iets interessants bij. Simpelweg de naam in Google ingeven kan soms een veelheid aan info opleveren, zeker als het familielid ergens actief in is geweest en dus vaak is vermeld. Maar Google heeft veel meer zoekmogelijkheden, kijk hiervoor op https://support.google.com/websearch/answer/134479?hl=nl en ontdek wat er mogelijk is.
Niet onbelangrijk is ook de informatie over personen die je kunt vinden bij hun familie, vrienden en kennissen, zo ook buren of collega's kunnen je misschien het nodige vertellen. Als je weet wie dit zijn, ga dan eens praten met ze of stuur een bericht met je vragen. Een overlijdensakte bevat de nodige informatie om verder terug te gaan in de tijd. Denk aan geboorteplaats en -datum, namen van ouders en partner(s). Heb je eenmaal een bewijs dat iemand is overleden, dan kan vaak in een archief de nog niet openbare informatie worden ingezien. Ook even informeren bij de archiefinstelling loont dan de moeite.

Wanneer deze eerste periode is overbrugd en de namen en relaties bekend zijn, dan kan verder onderzoek gedaan worden via de archieven, fysiek of online. Terug tot 1811 is tegenwoordig vrij makkelijk omdat er veel is gedigitaliseerd en online te vinden is. Goede ingangen zijn https://www.wiewaswie.nl/, https://www.archieven.nl/nl/, https://www.geneaknowhow.net/ en https://www.openarch.nl/ om er maar een paar te noemen. Hier vastlopen kan veel oorzaken hebben: denk b.v. aan archiefstukken die verloren zijn gegaan, schrijffouten die zijn gemaakt (zoek altijd met wildcards), er heeft nooit een registratie plaatsgevonden, personen zijn gewoon verdwenen om allerlei redenen, akten zijn er wel maar nog niet geïndexeerd, enz.. Als het niet te vinden is in onze eigen archiefinstellingen probeer dan ook eens te zoeken bij https://www.familysearch.org/nl/.
Maar kijk ook naar jezelf: neem een ruimer datumbereik, klopt de plaats, denk 'fonetisch' en gebruik wildcards. Zoek ook in meerdere bronnen, want misschien is dit familielid verhuisd naar een dorp of stad in de buurt of was die persoon wel katholiek in plaats van hervormd, of kijk bij de doopsgezinden en de lidmaten.
Een beetje zoeken op internet levert je veel overzichten en tips op om verder te zoeken, een paar bekende zijn https://erichennekam.blogspot.com/ en https://www.yory.nl/.

Maar ook systematisch te werk gaan kan veel opleveren. Indie van Lieshout heeft hier eens een overzicht van gemaakt, dit kun je natuurlijk zelf onbeperkt uitbreiden met je eigen bevindingen, zodat het voor jou een handig overzicht wordt:

Welke bron gaat het om?	Welk(e) nieuw(e) informatie of aanknopingspunt(en) kan je erin vinden?	In welke bron(nen) kan je verder op zoek?
Bevolkingsregisters, gezinskaarten, persoonskaarten, woningkaarten	Waar je voorouders woonden, wat hun beroep was, wat hun religie was, dat je voorvader in (vrijwillige) militaire dienst ging	Omnummeringslijsten, patentregisters, parochieregisters tijdens de burgerlijke stand, militaire stamboeken
Huwelijksbijlagen	Dat je voorvader zijn militaire dienst heeft vervuld, dat je voorouders onvermogend waren	Militaire stamboeken, bedelingsregisters
Memories van successie, erfenisaangiften	Welke goederen je voorouders bij overlijden nalieten	Kadaster (indien huizen of stukken grond)
Centraal Testamentenregister	Dat je voorouder een testament heeft laten opmaken	Notariële akten (testamenten)
Klappers / indexen op de inschrijvingsregisters van gevangenissen	Dat je voorouder een strafbaar feit heeft gepleegd, dat je voorouder strafrechtelijk is veroordeeld, diens uiterlijk	Politierapporten, strafvonnissen
Namenklappers / indexen op de strafzaken	Dat je voorouder is veroordeeld tot een gevangenisstraf	Gevangenisregisters
Kadastrale legger	Dat je voorouder bepaalde huizen / stukken grond bezat	Notariële akten (transportakten, akten van eigendomsoverdracht, zowel koop als verkoop), minuutplans, perceelplannen
Doodsbriefjes, verklaringen van overlijden, doodsoorzakenregisters, aangifteformulieren van overlijden	De doodsoorzaak van je voorouder	Ziekenhuis- en patiëntenregisters (indien voorafgaand verpleegd)
Militieregisters	Dat je voorvader zijn militaire dienst heeft vervuld, zijn uiterlijk	Militaire stamboeken

Bron: https://www.yory.nl/het-systematisch-afwerken-van-archiefbronnen-levert-je-veel-op/

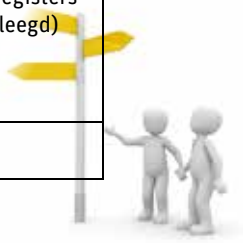

Een ander hulpmiddel is het maken van een stappenplan voor je (deel)onderzoek, hetgeen voorkomt dat je steeds afgeleid wordt naar andere informatie die je 'ook even' wilt bekijken.

- Wat is je onderzoeksvraag
- Welke bronnen moet je daarvoor raadplegen
- Waar zijn deze bronnen te vinden
- Stap voor stap deze bronnen doorlopen
- Vooral noteren wat is gevonden en waar (bronvermelding)
- Gevonden gegevens verwerken
- Wat zijn de vervolgvragen

Tot slot, kijk verder want er zijn nog zoveel andere archiefbronnen om in rond te neuzen. Een kleine opsomming van de tientallen archieven die er zijn: adresboeken, archieven van de Leenkamer, armenboeken, belastingregisters, burgerboeken (poortersboeken), dienstbodenregisters, familiearchieven, handelsregisters van de KvK, immigratie en emigratie, kadaster en grondeigendom, kerkarchieven, memories van successie, militaire registers, monsterrollen en scheepslogboeken, notariële archieven (zoals koopakten, getuigenverklaringen en testamenten), oud rechterlijk archieven (ORA), rechtbankarchieven, tijnsboeken, volkstellingen, weeshuisregistraties, zegels. Er zijn vele bronnen waarin je gegevens kunt vinden over je familie, voorouders of gewoon personen waarin je geïnteresseerd bent. Een goede hulp hierbij zijn de onderzoeksgidsen die bij de meeste archiefinstellingen zijn te vinden, zoals b.v. bij het Gelders Archief, https://www.geldersarchief.nl/bronnen/onderzoeksgidsen of het Nationaal Archief, https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/zoekhulpen. Maar ga ook in oude kranten bij https://www.delpher.nl/ of op de vele beeldbanken zoeken, want ook daar kan informatie over de voorouders aanwezig zijn.

Hopelijk geeft het bovenstaande een opening voor een zogenaamde vastloper.

Agenda activiteiten:

1. Wekelijks geopend op woensdagavond 19:00-21:30 uur en op zaterdag tussen 13:00 en 17:00 uur. Voor alle vragen over archeologie, determinatie en registratie.

2. Jeugd.
   Lienden: Sterappel. Tussen 14.00 en 16.00 uur, elke laatste zaterdag van de maand. Zoelen: ACR AWN-15 centrum: Uiterdijk 12. Tussen 14.00 en 16.00 uur, elke laatste vrijdag van de maand. Extra info, zie Facebookpagina.

3. Lezingen, in de planning staat om twee lezingen te organiseren in de komende maanden.
   Lezing 1: Kesteren in de Romeinse tijd. Hierin worden de resultaten meegenomen van de laatste professionele opgraving bij boerderij Steentje aan de Nedereindse straat in Kesteren.
   Lezing 2: Uitwerking van bepaalde fysieke vondsten uit het verleden. Belangrijk om een beter beeld te krijgen van alle vormen van bewoning in de Betuwe. Recente krantenkoppen vermelden dat de oudste bewoning van de Betuwe is gevonden in Angeren. Daarmee wordt voorbijgegaan aan de vele vondsten uit de steentijd in Zoelen, Andelst, Opheusden, Hemmen en Maurik. Dit is voor de professionele wereld niet bekend, aangezien deze niet zijn uitgewerkt.

Datum van de lezingen en locaties worden bekend gemaakt via Facebook, Instagram en lokale kranten.

Vragen van archeologiebedrijven en ook van inwoners van de Betuwe.
In de afgelopen maanden hebben we 28 verzoeken om informatie gekregen van archeologiebedrijven. Dit zijn positieve ontwikkelingen voor zowel de ACR-AWN afdeling 15 en de HKK&O.

Voor nadere informatie:

Email: **info.acr.awn15@gmail.com**
Facebook: **archeologisch centrum rivierenland**
Instagram: **archeo_centrum_rivierenland**
Telefoon: **06-30499111 (Annemarie Walravens secretaris)**

Rubriek vondsten

Andre van Ingen

Bijzondere aanmelding van vondsten bij het Eiland van Maurik

We hebben tijdens de nationale archeologie dagen, ondanks de enorme hitte toch 38 bezoekers gehad. De heer van Eck uit Rijswijk kwam langs met een tas met aardewerk dat hij gevonden had op de strandjes bij het Eiland van Maurik. Deze vondsten had hij gedaan in de periode 1974-1980 en hadden altijd op zolder gelegen. Relatief hebben we weinig aardewerkvondsten afkomstig van het Eiland van Maurik.

Veel grote stukken van wrijfschalen en zelfs een gave complete bovenzijde van een pijpaarden kruik. Twee weken later kwam hij nogmaals langs, wederom met aardewerk, maar nu met name roodbakken aardewerk.
Hij merkte op "het zal wel niks zijn". Maar er zat een unieke terra sigillata bodem in met inscripties. Zie bijgaande foto's.

De Romeinse eigenaar had zijn namen ingegraveerd in de bodem. Waarschijnlijk om zijn eigendom te beschermen. Dit was zijn schotel om mee te eten. Dit zijn unieke vondsten. Zeker omdat de inscriptie duidelijk leesbaar is en compleet. Ten tweede vanwege het feit dat dr. Stephan Weiß-König van het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten, de inscriptie kon ontcijferen waardoor de naam van de oudste bewoner van Maurik bekend werd.

Resultaat van de ontcijfering van de inscriptie:

De eerste inscriptie zou waarschijnlijk CL[---] voor bijvoorbeeld Claudius kunnen zijn, omdat verderop II voor een E worden gebruikt.

CE[---] of LE[---] en [---]RIICUNDI is klaarblijkelijk de persoonsnaam (cognomen) Verecundus. Deze naam is vaak ook van de Keltische bevolking in Gallie gebruikt.

Aan de binnenzijde van de bodem was ook nog een stempel van de maker van het terra sigillata bakje ingedrukt.

Op basis daarvan kan worden opgemaakt dat deze gemaakt is in La Graufesenque. Datering 150-200 na Christus. Dit is gelegen in het huidige Milau in Frankrijk.
Type bord Graufesenque 30 Gallo – Romeins (Dragedorff 15/17 A).

De kwaliteit en de uniekheid maken deze vondst museumwaardig. Behoudens deze bijzondere vondst zaten er nog meer bijzondere scherven tussen alle vondsten. Zoals randen van wrijfschalen, en enkele resten van dakpanstempels.

Na bijna 50 jaar een aanvulling op de toch al rijke vondsten uit Maurik. Hiermee beantwoorden we ook aan het doel van ons centrum. Inloop voor iedereen die iets over archeologie wilt weten. Persoonlijk vond ik het een hoogtepunt van de diverse archeologiedagen die we hebben georganiseerd.

Unieke vondst in Varik – bronzen beeldje afkomstig uit Peru

Al vele jaren ben ik een fanatiek zoeker naar kleipijpen. In de praktijk ga je dan naar allerlei musea die enige affiniteit hebben met kleipijpen/tabaksteelt. In Amerongen is een klein museum onder de naam Tabaksteeltmuseum. Het is logisch dat een dergelijk museum staat in Amerongen. Gedurende circa 200 jaar is er een grote tabaksteelt geweest tegen de zuidhellingen van de Utrechtse Heuvelrug. Een van de grootste plantages was de Willem III plantage.

De tabaksteelt in dit gebied was aanzienlijk verschillend met de teelt van tabak in de Betuwe. De zandgronden in het gebied tussen Amerongen en Rhenen waren arme gronden. Voor teelt moest er mest worden aangevoerd. Bij de rijke kleigronden op en rondom de oeverwallen was dit niet nodig, zelfs niet gewenst. Tabak is een gevoelig gewas, voor allerlei ziekten vatbaar. Met name langdurige vochtige periodes zorgen voor schimmelziektes, die de smaak van de tabak beïnvloeden, maar met name de grootte van de tabaksbladeren.

Rondom Amerongen moest mest worden aangevoerd. Hiervoor waren een aantal opties, namelijk het plaatsen van een groot aantal duiventillen. Rondom deze duiventillen werd de mest van de duiven verzameld en als meststof gebruikt bij de teelt van tabak.

Door de enorme groei van de tabaksteelt, waren andere bronnen nodig, die een hoog gehalte aan stikstof en fosfaten bevatten. In eerste instantie is men schapenmest gaan halen uit Zeeland.

Echter heel hoge transportkosten en een nadeel van deze niet oude mest is, dat het actieve zaden bevat van allerlei onkruid. Dat ontkiemt op het land, met als gevolg hoge kosten voor het wieden.

Rond 1835 ontdekte men een super meststof, guano mest. Dat is gedroogde, zeer geconcentreerde uitwerpselen van Jan van Genten, meeuwen en aalscholvers. Deze meststoffen worden gewonnen op de eilanden in zee aan de kust van Peru en Chili. De voedingswaarde van een kg guano meststof komt overeen met 33 kg schapenmest. Door het fermentatie proces (rotting), bevat guano mest geen zaden die nog kunnen ontkiemen.

Guano mest is ook gebruikt rondom Amerongen. Dat zijn we mede te weten gekomen door de vondst van een vreemde steen, die gevonden is op de Willem III plantage eind 19 eeuw. Een zogenaamde knotskop (strijdbijl) uit de Inca periode van 1200 tot 1532. Zie foto 1.

Foto 1. Strijdbijl. (Bron:Tabaksmuseum Amerongen)

Bedrijfsmatig bezoek ik regelmatig Peru en Colombia. Ik heb echter nooit tijd om even bij een opgraving of iets dergelijks te gaan kijken. Eind 2019 zijn we op rondreis geweest door Peru en hebben diverse archeologische opgravingen bezocht. Tevens zijn we naar een van de eilanden voor de kust van Peru geweest, namelijk de "Islas Ballestas", waar guano mest wordt verzameld. Zie foto 2, de rots is helemaal overdekt met een laag uitwerpselen. Foto 3 is een deel van het totale eiland met laadstation.

Foto 2. Rots is helemaal overdekt met een laag uitwerpselen.

Foto 3. Islas Ballestas.

De lucht van mest is normaal al niet prettig, maar een eiland overdekt met een laag vogelstront is echt geen pretje. De gedroogde mest word eenmaal per acht jaar afgeschraapt van de rotsen

en als meststof naar het land gebracht. Peru heeft een tekort aan meststoffen. Met name in het gedeelte langs de zeekust, waar in de woestijn steeds meer landbouw plaatsvindt in de vorm van druiven, tomaten, pepers.
Bij een bijeenkomst van de Bato in Tiel liet Ad de Graaf (zeer actieve metaaldetector zoeker) een bronzen beeldje zien dat hij had gevonden in Varik, foto 4 en 5.

Foto 4 en 5. Voor- en achterzijde bronzen beeldje. (Foto: Ad de Graaf)

Hij kon het beeldje niet determineren, ook niet met behulp van het museum Valkhof en specialisten van het Rijksmuseum voor Oudheden (RMO). Maar ik herkende het beeldje meteen. Tijdens de rondreis heb ik zowel de strijdknots van Amerongen en dit type beeldje gezien in het museum Adolfo Bermudeze Jenkins (ligt in de stad Ica in Peru), foto 6. De Inca's hebben hier gezeten in de periode 1300 tot 1483 na Christus. De vorm van dit beeldje met prachtige details, moet gedateerd worden rond 1300 na Christus.

◂ *Foto 6. Strijdbijl in museum Adolfo Bermudeze Jenkins. (Foto Andre van Ingen)*

Prachtig voorwerp. Tijdens het verzamelen van mest, moet ook dit beeldje mee naar Nederland zijn gekomen. Zover mij bekend is dit het tweede voorwerp dat met de guano mest mee is gekomen naar Nederland.
Dat er veel mest naar Nederland vervoerd is, blijkt uit de statistiek: in 1870 werd 6900 ton geïmporteerd aan guano mest. De kans dat er meer voorwerpen meegekomen zijn is groot.

Nieuws Regionaal Archief Rivierenland - OKTOBER 2022

Genealogen opgelet!

De aktes van magescheid in het archief van de gerechtsbank van graafschap Buren zijn nu afzonderlijk beschreven en online in te zien.

Een akte van magescheid regelt de verdeling van (on) roerende goederen onder verwanten en eventueel goede vrienden. Daarmee is het een interessante bron voor genealogisch onderzoek. De akte werd bij leven van de erflater opgesteld of na diens overlijden. Vanaf het begin van de 19e eeuw hield een notaris toezicht bij de deling, maar voor die tijd werd het geregeld door de scheidslieden zelf (de familie en naaste vrienden). De overeenkomst werd dan wel vaak nog bekrachtigd door schepenen. Bij de deling moest onder meer rekening worden gehouden met de huwelijksvoorwaarden en testamenten.
Deze aktes zitten meestal in archieven van schepenbanken en notarissen of als bijlage bij gerechtelijke stukken. In het archief van de gerechtsbank van het graafschap Buren van 1590 tot 1811 zat een dik pak aktes van magescheid. Ze zijn nu gesplitst, afzonderlijk beschreven en allemaal online in te zien op de website van het RAR.

Nieuwe aanwinsten

Een nieuwe mooie aanwinst is het fotoalbum dat Angelie Sens bracht. Het album heeft schitterende foto's van de machinefabriek die Didericus Petrus Hermanus (D.P.H.) Hasselman in Amsterdam had vanaf begin 20e eeuw. Ook kregen we een genealogie van de Hasselman-Tydeman-Canneman familie(s), geschreven door Willem Canneman.
D.P.H. is in 1858 geboren op Java. Hij komt als baby met zijn ouders, broer en twee zussen terug naar Nederland.

Hier strijken ze eerst neer in Tiel en al snel daarna (op 1 mei 1861) in Herwijnen, het huis Dijkzigt aan de Waal. Dit is het geboortehuis van zijn grootouders. In 1867 verhuist het gezin weer naar Tiel omdat de vader – Benjamin Richard Poningh Hasselman – burgemeester van Tiel wordt. Zijn moeder is een Tydeman: Gertrude Jeanne Marie Tydeman, ook een bekende familie in Tiel, waarvan het archief bij het RAR te vinden is.
D.P.H. richt in 1890 een machinefabriek op aan de Spaarndammerstraat 52-60 in Amsterdam. Er waren in 1893 40 mensen in dienst. De fabriek blijft bestaan tot 1930. De foto's in het album zijn bij deze fabriek gemaakt en waarschijnlijk door D.P.H. zelf! Hij was namelijk een van de vroege (amateur)fotografen aan het einde van de negentiende eeuw. En hij was lid van een genootschap/club van fotografen. In 1894 trouwt hij met de Amsterdamse Appolonia Jacoba Kampers. Ze scheiden 31 jaar later en hij overlijdt in 1940 in Rotterdam.

Zijn fotoalbum is nu dus bij het RAR afgegeven. Het papier is - waar nodig - schoongemaakt en er zijn wat kleine reparaties gedaan aan de band. Binnenkort wordt het boek met de foto's gescand en zijn ze online te zien in het archief van de familie Hasselman, toegang 1243.

Wilt u ook archief schenken aan het RAR? Neem dan contact op met Nico Hoevenaars : nhoevenaars@rarivierenland.nl

Alle Culemborgse stadsrekeningen nu online

Stadsrekeningen vertellen je waar steden hun geld mee 'verdienden' en waar ze het aan uitgaven, maar ook wat er in een stad zoal gebeurde. Ze vormen een rijke bron voor onderzoekers en daarom hebben we alle 229 stadsrekeningen van Culemborg nu gedigitaliseerd en online gezet.

De Culemborgse burgemeesters Guedert van Delf en Henric Muus stelden over de jaren 1374-1375 een stadsrekening op. Het is de oudste stadsrekening van Culemborg in onze collectie. En dat is vrij uniek, want uit de veertiende eeuw zijn bijna geen schriftelijke bronnen bewaard gebleven. De hele rekening is getranscribeerd door oud-streekarchivaris Wim Veerman. Zowel de rekening zelf als de transcriptie zijn nu online te zien.

Stadsrekeningen bevatten een schat aan informatie. Ze werden net als nu per jaar opgemaakt en geven weer wat er werd 'opghebeuert' (ontvangen) en 'uutghegheven' (uitgegeven). Zo waren er inkomsten van boetes, zoals die van Willem Hoep voor het slaan van zijn stiefmoeder.

Ook de oudste gegevens over de bouw van de stadsmuur zijn te vinden in deze stadsrekening. Jan van den Doem krijgt 43 pond betaald voor 29 dagen werk aan de muur. Deze Van den Doem komt vaker voor als post in deze stadsrekening. Hij werkte overigens ook aan de Domkerk in Utrecht en aan het kasteel van Culemborg.

Zo zijn er heel veel interessante feiten te halen uit stadsrekeningen die een beeld kunnen geven van de sociale, culturele, economische en politieke situatie in de stad. En nu kun je al die rekeningen (tot en met 1810) dus heerlijk op je gemak vanuit je luie stoel doorspitten! Zie hiervoor de toegangsnummers 0826-173 tot en met 0826-406 op onze website: https://hdl.handle.net/21.12108/104317E7B12F4B258BEAEB67594D740D

Nog meer bronnen digitaal …

Charters weeshuis **Buren**
Circa 58 Charters van het Weeshuis Buren zijn gedigitaliseerd en komen online beschikbaar. Zij bevatten ook zegels en contrazegels. Een contrazegel wil zeggen dat ook de achterkant van de zegel een afbeelding heeft. Alle zegels zijn ook gescand en zichtbaar op de website (toegang 0696) van het RAR: https://hdl.handle.net/21.12108/104317E7B12F4B258BEAEB67594D740D

Criminele gerechtsrollen **Heukelum**
Deze gerechtsrollen beslaan de periode 1706-1803. Zie hiervoor op onze website het archief van de gerechtsbank van de stad Heukelum, 1536 – 1811, de inventarisnummers 2526-1, 2 en 3: https://hdl.handle.net/21.12108/934B64A61A7241EAE053CA00A8C0CA1D

Gemeenteraadsnotulen **Heerewaarden**
De raadsnotulen van de voormalige gemeente Heerewaarden over de periode 1937 – 1998 zijn gedigitaliseerd en vind je in toegangsnummers 3202-34 t/m 3202-105: https://hdl.handle.net/21.12108/94CB6E66C8664093B4F5A88AC226CFEA Vanaf 1999 maakt Heerewaarden deel uit van de nieuwe gemeente Maasdriel.

Gemeenteraadsnotulen **Neerijnen**
De huidige gemeente West Betuwe kent veel voormalige gemeenten in haar historie. Een van die gemeenten is de voormalige gemeente Neerijnen die in 1978 ontstond. Wat er besproken werd in de gemeenteraad kun je nu gemakkelijk nalezen in de gedigitaliseerde notulen uit de periode 1978 tot en met 2005. Zie hiervoor toegang 1500 op onze website: https://hdl.handle.net/21.12108/A70DD1EB896648A59E6EBB4800C67CC6

Inspirerende data
Ons jaarverslag over 2021 heeft als thema INSPIRATIE. Het is klaar en online te lezen op https://bit.ly/RARjaarverslag2021. We hebben ook een nieuw beleidsplan opgesteld voor de periode 2022-2025. Dit plan staat in het teken van DATA en is te lezen op https://bit.ly/beleidsplanRAR

<Advertentie>

BOORSMA
MODE & WONEN

Uitgebreid de beste!

Kesteren
www.boorsmakesteren.nl

vanBREDA
SCHOENMODE

Schoenen
Lederwaren
Sportartikelen
Schoenreparaties
Sleutels

Schoenmakerswerk is vakwerk

Molendam 39 • OCHTEN
Tel. (0344) 64 12 82

hdv

H.D. Verwoert en Zn.
Complete Woninginrichting

Dalwagenseweg 43 • 4043 MT Opheusden
tel.: 0488-441351 • fax: 0488-442751

Hubo

Hulp nodig?

Totaaloplossing voor iedere klus

Hubo Kesteren
Nedereindsestraat 30A
4041 XG Kesteren
T: 0488-481223
E: info@hubokesteren.nl

Ma : 13:00-18:00
Di-Do: 08:45-18:00
Vrij: 08:45-20:00
Za: 08:45-16:00
Zondag gesloten

<Advertentie>

<Advertentie>

Notariskantoor *Soons*

Flessestraat 42 6666 CR Heteren

Postbus 19 6666 ZG Heteren

Telefoon (026) 479 04 70

Fax (026) 479 04 79

info@notariskantoorsoons.nl

<Advertentie>

<Advertentie>

PIET SPIES BV KESTEREN

Tel. 0488-481520

TRANSPORT – GRONDVERZET – MACHINEVERHUUR
Zand- grind en Grondhandel
Containerverhuur / Afvalinzameling
Ook voor particulieren
Verhuur van rijplaten, Staal, Kunststof
Tevens alle sloopwerken

Nedereindsestraat 44 4041 XG
Kesteren
pspies@solcon.nl

<Advertentie>

Restauratie

Renovatie

Verbouw

Onderhoud

Machinale - Houtbewerking

Interieur - betimmering

Timmer- & Onderhoudsbedrijf P.F.Hak
Hoogmeien 12
4033 BG Lienden
06-11864030
timmeronderhoudpfhak@gmail.com

<Advertentie>

<Advertentie>

<Advertentie>

Na een ontspannen fietstocht of een intensieve vergaderochtend even bijkomen met een heerlijke lunch in een nostalgische sfeer?

Zeven dagen per week vanaf 10.00 uur.

Veerweg 1 Opheusden • Tel. (0488) 44 12 07 • www.veerhuis-opheusden.nl

COLUMN

Van heure zegge,

Mag un waarkmins dan niks mir,

Adde de kraante lees of ut nijs luster, lek ut wel of er un crisus waor aongepraot. Stikstof, CO2, toeslagenafferus, gas- en stroom worre onbetalbaor, huize te kort, her en der oorlog in de werreld, vluchtelingestrome, hittestress, klimaatadoptaotie, biodiversiteit en gee zomar deur. Der is niks nijs onder de zon, want ge her dur de geschiedenis hen, altijd vette jaore en magere jaore. In de bijbel wer ter al over gesproke, ok vluchtelinge van volkere die verhuisde. En daor sprake ze ok over de 7 magere en vette jaore.
Het lek wel of iedereen ontevreeie is. Adde 't vergelek mit un hoop aandere laande in de wereld, is het hier zo slech nog nie. Uiteraord kan de verdeling van inkomste bèter gerègeld worde, zoda de laste iets eerlijker verdèld worde.

In de crisusjaore, net naor de oorlog van vjertig vijfen vjertig, was ter ok un behoorlijke crisus in de Nederland. Zo ok in de Betuwe, hele derpe wure weggevaagd, sommige minse hadde niks mir, gin huis, gin ete, klere en wark. Er werde noodwoninge gebouwd. Heuze har ut Tijdelijk Thuis, in de volksmond Buchewald genuumd. In Ochte de Lichtstad, di ware wijkjes mit stenen woninkjus vur minse die niks mir hadde.

De Lichtstad in Ochten.

Ok stonde er her en der woninkjus van hout die wurre bijna allmaol ut eigeste gruun met een zogenamd lessenaorsdak en un schuurke der bij vur ut keuje. In Dojewerd hadde aon de Steegakker, neve de Hoendrik, ok een kleine wijk met noodwoninkjus genamd de Bellefleur. Zo woonde Tut ok in een van die huskes op de Bellefleur. Tut ha gin echt waark en snabbelde hier en daor wa bij, vur un pruufcentje, want pruufe da dee tie gjen. Hij sloeg op un dag meenig bolje achter over. Mar geld vur boadschappe ha tie nie, mar wel vur de boljes en rookgerai. Hij ha wa schoenen laote repariere bij Bep de schoenmaker, mar geld ha Tut nie bij um. Hij see tege Bep, naoda tie de gereparierde schoenen mee nam dat tie de week derop kwam betaole. En geraoi ut al, naor een paor weke wur Tut nog nie wisse betaole. Bep de schoenmaker har meer van die klaante, en trok der un middag vur ut om bij de wanbetaoler langs te gaon um zijn zuur verdiende geld te haole. Zo kwam tie ok bij Tut op de Bellefleur. Hij riep aon de deur 'voluk' en Tut riep: ' kum mar binne'. Daor zat Tut met de fles Schiedams nat en un gluuske vur um. Bep see tege Tut: ' ge stoai nog bij me in ut krijt, ge zou kumme betaole mar ik her gin Tut gezien!'. 'Kjel', see Tut half schruiwend,' ik her gin geld aanders wur ik ter alaang gewis'. Bep see; ' das un mooie boel, mar geld vur genever hedde wel ak ut zo zie'. Tut antwoorde:'da klup, mar mag un arbeider dan helemaol niks mir hebbe?'. Bep see; 'mar ik her toch liever da de mij betaol as da de hier zit te zuipe. Mar van un kaole kiep kunde nie plukke'. Bep ging wir zonder cente op huis aon. De week daor naor ha Tut wa cente bij elkaor gesprokkeld en kwam Tut de rekkening betaole. Bep ha toch wel un bietje meelij mit Tut en gaf um un bolje as dank!

Pitje.

<Advertentie>

Firma
S.A.H. van Binsbergen & Zn.

Broekdijk 31a 4041 CT Kesteren
(0488) 48 13 43

Uw adres voor:

- Tuinbloemen, landbouwzaden en bestrijdingsmiddelen;
- Alle soorten pootaardappelen, planten en meststoffen.

<Advertentie>

WEVERS

BEGRAFENISVERZORGING

Sinds 1855 vertrouwd en betrokken

Voor een stijlvolle begrafenis in Neder-Betuwe, Overbetuwe, Buren Rhenen, Wageningen, Veenendaal, e.o.

Familie Wevers ◆ Torenstraat 3a
6669 DN DODEWAARD
(0488) 41 10 55 ◆ (06) 300 40 552
info@weversuitvaart.nl
www.weversuitvaart.nl

Bestuurssamenstelling

Historische Kring Kesteren & Omstreken (HKK&O)

Voorzitter:
Karel Kalkman
voorzitter@hkko.nl
Vicevoorzitter:
Rob Bransz
info@hkko.nl
Secretaris:
Jan Derksen
secretaris@hkko.nl
Penningmeester en ledenadministratie:
Ans Turk-Klamer
penningmeester@hkko.nl

Betalingen:
Contributie € 22,–/jaar t.a.v.
Historische Kring Kesteren & Omstreken
NL 30 RABO 0331 9571 83

Stichting Arend Datema Instituut

Secretaris en waarnemend voorzitter:
Arie Oppelaar
voorzitter@arenddatemainstituut.nl
secretaris@arenddatemainstituut.nl

Penningmeester:
Annette van der Linden-Boonstra
penningmeester@arenddatemainstituut.nl

Bestuurslid / vragen over Genealogie:
Hans Thien
genealogie@hkko.nl

Bestuurslid / algemeen en website:
Lex van der Linden
website@hkko.nl

Romeins Balsamarium met badhuisscenes.

Zuurbes.

COLOFON

Uitgave:
Historische Kring Kesteren & Omstreken.
Redactie:
Joke Honders, Peter Albarda en Annette van der Linden-Boonstra.
Eindredactie:
Lex van der Linden.
Grafisch vormgever:
Nus Tahitu, Elst
Redactieadres::
Historische Kring Kesteren en Omstreken
Provincialeweg 21 4032 NZ Ommeren
redactie@hkko.nl
Bezoekadres:
Historische Kring Kesteren & Omstreken en
Arend Datema Instituut:
Streekmuseum Baron van Brakell
Provincialeweg 21 4032 NZ Ommeren.
Tel.: (0344) 60 74 31

Openingstijden van het ADI:
- 1 **april t/m 30 oktober**, woensdag, donderdag en vrijdag van 13.00 - 17.00 uur en zaterdag van 11.00 - 17.00 uur.
- **1 november t/m 31 maart**, woensdag en zaterdag 13.00 - 17.00 uur. Het museum is alleen zaterdagmiddag geopend.

Voor de openingstijden van het Streekmuseum Baron van Brakell, zie www.streekmuseumbaronvanbrakell.nl

In de maand december op zaterdag tussen Kerst en Nieuwjaar gesloten.

In verband met de privacywet, de zogeheten Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) worden uw persoonlijke gegevens uitsluitend gebruikt voor onze eigen doeleinden.

Lay-out: Nus Tahitu_11_2022

© Historische Kring Kesteren en Omstreken
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur.
Auteurs die in dit tijdschrift publiceren, geven onvoorwaardelijke toestemming tot het in digitale vorm opnemen in openbare databases.